

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

Seramik Anasanat Dalı

**MITOLOJİDE KEDİ FİGÜRÜNÜN YERİ VE ÖZGÜN SERAMİK FORMLARDA
YORUMU**

Ceyda Nur AKCAN

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Seramik Anasanat Dalı

MİTOLOJİDE KEDİ FİGÜRÜNÜN YERİ VE ÖZGÜN SERAMİK FORMLARDA
YORUMU

Ceyda Nur AKCAN

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2024

MITOLOJİDE KEDİ FİGÜRÜNÜN YERİ VE ÖZGÜN SERAMİK FORMLARDA YORUMU

Danışman: Doç. Hüseyin ÖZÇELİK

Yazar: Ceyda Nur AKCAN

ÖZ

“Mitolojide Kedi Figürünün Yeri ve Özgün Seramik Formlarda Yorumu” başlıklı bu çalışma raporu üç ana başlıktan oluşmaktadır.

“Mitoloji” başlıklı birinci bölümde; Mitolojinin ne olduğu incelenerek, mitolojide yer edinmiş çeşitli hayvan figürlerinden bahsedilmiş ve yine mitolojik olarak kedinin insan hayatında hangi anlamlar ile anıldığı anlatılmaktadır.

“Sanatta Kedi Figürünün Kullanımı” başlıklı ikinci bölümde; Seramik sanatında kedi figürünü konu alan sanatçılar araştırılmıştır.

Kişisel seramik uygulamalarla devam eden raporda; seramik formlarda kedi imgesinin özgün yorumlu uygulamalarına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: mitoloji, mitolojide hayvan figürü, kedi, mitolojide kedi figürü, seramik.

INTERPRETATION OF CAT CHARACTERS IN MYTHOLOGIES IN CERAMIC FORMS

Supervisor: Doç. Hüseyin ÖZÇELİK

Autor: Ceyda Nur AKCAN

ABSTRACT

This study report titled "The Place of Cat Figure in Mythology and Its Interpretation in Original Ceramic Forms" consists of 2 main sections.

The first section titled "Mythology" examines what mythology is, discusses various animal figures prevalent in mythology, and explains the significance of cats in human life within mythology.

The second section titled "The Use of Cat Figure in Art" investigates artists who focus on the cat figure in ceramic art.

Continuing with personal ceramic applications, the report includes original interpretations of cat imagery in ceramic forms.

Keyword: mythology, animal figure in mythology, cat, cat figure in mythology, ceramics.

TEŞEKKÜR

“Mitolojide Kedi Figürünün Yeri ve Özgün Seramik Formlarda Yorumu” isimli bu çalışma raporu sürecinde katkılarından ve emeklerinden dolayı danışman hocam Doç. Hüseyin ÖZÇELİK’e, hayallerim için koşulsuz destek veren canım annem Hatice AKCAN’a, yanımda olduğunu her zaman hissettiren canım ablam Şüheyda AKCAN’a ve beni bu yola çıkaran kedi Duman’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ceyda Nur AKCAN

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZ.....	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	iv
GÖRSEL DİZİNİ	v
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: MİTOLOJİ VE KEDİ	2
1.1. Mitolojide Hayvan Figürleri.....	4
1.2. Kedinin Kökeni ve Kedi İmgesi.....	12
2. BÖLÜM: SERAMİK SANATINDA KEDİ FİGÜRÜNÜN KULLANIMI VE SANATÇI ÖRNEKLERİ.....	29
3.BÖLÜM: SERAMİK FORMLARDA KEDİ FİGÜRÜ UYGULAMALARI.....	46
SONUÇ.....	61
KAYNAKLAR.....	63
ETİK BEYAN.....	74
ORİJİNALLİK RAPORU.....	75
ORIGINALITY REPORT.....	76
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	77

GÖRSEL DİZİNİ

Görsel 1. Fransa Dordogne'daki Lascaux Mağarası, Boğalar Salonu. https://www.arkeolojikhaber.com/haber-prehistorik-magara-resimleri-sanat-mi-ayin-isareti-mi-iletisim-dili-mi-3795/ (Erişim: 20.05. 2024)	4
Görsel 2. Göbeklitepe Tapınağı. https://arkeofili.com/gobeklitepe-yil-sonuna-kadar-ziyarete-kapandi/ (Erişim: 20.05. 2024).....	5
Görsel 3. Göbeklitepe Tapınağı'nda bulunan leopar ve kuş ve akrep figürlü taşlar. https://ismetcerit.com/golvadisi-ekim-kasim-2018-sayi-4-kultur-ve-yasam-dergisi/ (Erişim: 20.05. 2024)	5
Görsel 4. Sırasıyla Ra, Seth ve Horus tanrıları. https://fwmail.net/genel-kultur/antik-misir-tanrilari (Erişim: 20.05. 2024)	6
Görsel 5. Tanrı Pan heykeli. https://wannart.com/icerik/36385-tanri-pan (Erişim: 20.05. 2024)	7
Görsel 6. Europa'nın Kaçırılması, Rembrandt, 1632. https://tr.wikipedia.org/wiki/Europa_(mitoloji) (Erişim: 20.05. 2024)	8
Görsel 7. Gökgeyik ve Gökkurt illüstrasyonları. https://turk-mitolojisi.blogspot.com/2010/08/gok-kurt.html (Erişim: 20.05. 2024) https://forum.donanimhaber.com/turk-mitolojisi-tanri-tanricalar--95082366 (Erişim: 20.05. 2024)	9
Görsel 8. Carl Emil Doepler'ın Odin çizimi. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f8/Odin%2C_der_G%C3%B6tte_rvater.jpg (Erişim: 20.05. 2024)	10
Görsel 9. Loki'nin çocukları. Sırasıyla Fenrir, Jormungand ve Hel. https://ozhanozturk.com/2018/01/27/lokinin-canavar-cocuklari-fenrir-jormungand-hel/ (Erişim: 20.05. 2024)	10
Görsel 10. Kanada Stanley Park Totem Direkleri. https://so.m.wikipedia.org/wiki/File:Totem_poles_St Stanley_Park_Vancouver_December_2010.jpg (Erişim: 20.05. 2024)	11
Görsel 11. Kedigillerin atası Proailurus. https://animaladay.blogspot.com/2012/06/proailurus.html (Erişim: 20.05.2024).....	12

Görsel 12. Kıbrıs'taki Shillourokambos bölgesinde bulunan kedi ve insan mezarını.

<https://www.science.org/doi/10.1126/science.1095335> (Erişim: 20.05.2024).....13

Görsel 13. Antik Mısır'dan (MÖ 664–332) Bastet'i temsil eden bronz Gayer-Anderson kedi heykeli.

<https://antikmisir.com/bastet-misir-kedi-tanrisi/> (Erişim: 20.05.2024).....14

Görsel 14. British Museum'da sergilenen Bastet heykeli.

https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA25565 (Erişim: 20.05.2024).....15

Görsel 15. Inher-Ka'nın Thebes'teki mezarında bulunan Apep'in öldürülmesi sahnesi <https://blog.prepscholar.com/bastet-egyptian-cat-goddess> (Erişim: 20.05.2024)16

Görsel 16. Giza Kentinden Sakkara Kazı Alanından Çıkarılan Kedi Mumyaları. <https://www.indyturk.com/node/95861/> (Erişim: 20.05.2024)17

Görsel 17. Bir kedi mumyası ve röntgenle görülen içinde kedi iskeleti.

<https://arkeofili.com/antik-misirin-hayvan-mumyalarinin-ucte-birinin-ici-bos-cikti/> (Erişim: 20.05.2024)17

Görsel 18. Sakkara'daki mezardan çıkarılan kedi heykelleri/AFP.

<https://www.indyturk.com/node/95861> (Erişim: 20.05.2024)18

Görsel 19. British Museum'da sergilenen kedi mumyaları.

<https://www.sonofosiris.com/coming-soon-02> (Erişim: 20.05.2024).....18

Görsel 20. Kral Arkesilas'ın sandalyesi altında kedi tasvirli kap.

wikiwand.com/en/Arcesilaus_II_of_Cyrene (Erişim: 20.05.2024)19

Görsel 21. Ludwig Pietsch'ın ilüstrasyonu, Freya kedilerin çektiği arabasını sürerken. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Freyja> (Erişim: 20.05.2024)20

Görsel 22. 1950'lerde Kattenstoet Festivali.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Kattenstoet> (Erişim: 20.05.2024)21

Görsel 23. Siyah, beyaz ve kırmızı renkte Maneki Neko bibloları.

<https://gogonihon.com/en/blog/maneki-neko/> (Erişim: 20.05.2024)24

Görsel 24. Sasakibara Ailesi Bakenekosu. https://tr.wikipedia.org/wiki/Bakeneko (Erişim: 20.05. 2024)	25
Görsel 25. Sekien Toriyama'nın Gazu Hyakki Yagyō'sundan Nekomata çizimi https://en.wikipedia.org/wiki/Nekomata (Erişim: 20.05. 2024).....	26
Görsel 26. Kedi üzerinde Sasht çizimi. https://talkingmyths.com/shashthi-and-her-cat/ (Erişim: 20.05. 2024)	27
Görsel 27. Selim Çınar, 2021. <i>Küçük Bir Aile</i> . Stoneware, Elle Şekillendirme, Oyma ve Astar Boyama dekor tekniği, Şeffaf Sır, 1160°C, Selim Çınar Kişisel Arşivi.....	30
Görsel 28. Selim Çınar, 2021. <i>Küçük Bir Aile</i> (Detay). Selim Çınar Kişisel Arşivi.....	30
Görsel 29. Perihan Şan Aslan, 2012. <i>Kedili Broşlar</i> , Renklendirilmiş Döküm Çamuru Üzerine Sıraltı Dekor.....	31
Görsel 30. Perihan Şan Aslan, 2019. Perihan Şan Aslan Kişisel Arşiv.....	31
Görsel 31. Zeynep Torun, 2022. Bronz Heykel. https://tinyurl.com/mus7nach	32
Görsel 32. Zeynep Torun, 2022. Bronz Heykel. https://tinyurl.com/mus7nach	32
Görsel 33. Zeynep Torun, 2022. Bronz Heykel. https://tinyurl.com/mus7nach	32
Görsel 34. Vicky Lindo, 2018. <i>Ariadne, Theseus'u Labirentten Kurtarır, Ariadne, Dionysos ile Evlenir</i> 1100 0°C, Vicky Lindo Kişisel Arşivi	33
Görsel 35. Vicky Lindo, 2018. <i>Atalarımızın Yüzleri</i> , 1100 °C, Vicky Lindo Kişisel Arşivi.....	33
Görsel 36. Vicky Lindo, 2019. <i>Aşk ve Kasos (Anne ve Baba)</i> , 1100°C, 34x20x12cm, Vicky Lindo Kişisel Arşivi.....	34
Görsel 37. Vicky Lindo, 2020. <i>Gül Bahçesi Kedileri</i> , 1100°C, Sgraffito tekniği, 34x20x12cm https://www.artsy.net/artwork/vicky-lindo-rose-garden-cats	34
Görsel 38. Alessandro Gallo, Seramik ve karışık malzeme https://tinyurl.com/2xbjaswe (Erişim: 19.05. 2024)	35
Görsel 39. Alessandro Gallo, 2022. <i>"Il Mio Gatto"</i> , Seramik ve karışık malzeme, 25,4x50,8x17,78 cm https://tinyurl.com/mry66srh (Erişim: 19.05. 2024)	36
Görsel 40. Alessandro Gallo, Seramik https://tinyurl.com/2avczvkh (Erişim: 19.05. 2024)	36

Görsel 41. Michio Suzuki, <i>Gülen Shichifukujin çağırın kedi</i> , Seramik, 40x30x45 cm http://www.necomachi.com/100_12/files/050.htm (Erişim: 19.05. 2024)	37
Görsel 42. Michio Suzuki, Üretimde mutlu gülen kedi, 40x35x50 cm https://tinyurl.com/2f2wv9k6 (Erişim: 19.05. 2024)	36
Görsel 43. Hakuaki. https://tinyurl.com/yek3fptr	38
Görsel 44. Hakuaki https://tinyurl.com/yek3fptr	38
Görsel 45. Hakuaki. https://tinyurl.com/you5rd9w8	38
Görsel 46. Patti Warashina, Kedi Kutusu 19-D, 2019. Seramik, sır altı tekniği, 53,3x26,7x38,1 cm https://www.artsy.net/artwork/patti-warashina-catbox-19-d (Erişim: 19.05. 2024)	39
Görsel 47. Patti Warashina, Kedi Kutusu '21-C, 2021. Seramik, 53,3x29,2x35,6 cm https://www.artsy.net/artwork/patti-warashina-catbox-21-c (Erişim: 19.05. 2024).....	40
Görsel 48. Patti Warashina, <i>Kozmik Kedi</i> , 2022. Seramik, sıraltı tekniği, 55,9x30,5x38,1 cm https://www.artsy.net/artwork/patti-warashina-cosmic-cat (Erişim: 19.05. 2024)	40
Görsel 49. Sergei Isupov, 2011. Humanimals Serisi'nden " <i>Flattery</i> " <i>Dalkavukluk</i>	41
Görsel 50. Sergei Isupov, 2011. Humanimals Serisi'nden " <i>Loveable</i> " <i>Sevimli</i> . https://sergeiisupov.com/artworks-new/humanimals-series (Erişim: 19.05. 2024)	42
Görsel 51. Sergei Isupov, 2011. Humanimals Serisi'nden " <i>To Fish</i> " <i>Balık Tutmak</i> https://sergeiisupov.com/artworks-new/humanimals-series (Erişim: 19.05. 2024).....	42
Görsel 53. Sara Swink, 2010. " <i>Be Still</i> " <i>Sakin Ol</i> , 13x10x10 cm https://tinyurl.com/2ddmf7y8 (Erişim: 19.05. 2024)	43
Görsel 52. Sara Swink, 2010. " <i>Concatenate</i> " <i>Birleştir</i> , Seramik https://tinyurl.com/ys27bwxw (Erişim: 19.05. 2024)	43
Görsel 54. Sara Swink, 2014. " <i>Kimo in the Grass</i> " <i>Çimlerdeki Kimo</i> , Seramik, 18x16x7 inç, https://tinyurl.com/yrj9bv7v	43
Görsel 55. Sara Swink, 2015. Bayan Kitty, https://tinyurl.com/3ys6949c (Erişim: 19.05. 2024)	44

Görsel 56. Sara Swink, 2015. <i>Kedi İnsanlar</i> , 15x6x5 cm, Seramik https://tinyurl.com/2w2dnxyt (Erişim: 19.05. 2024)	44
Görsel 57. Sara Swink, 2017. <i>Aşk Büyür</i> , Seramik, 23x20x12 cm https://tinyurl.com/429yftwy (Erişim: 19.05. 2024)	44
Görsel 58. Sara Swink, 2021. <i>Yaşam Gücü Kedisi</i> https://tinyurl.com/3w6ykmev (Erişim: 19.05. 2024)	44
Görsel 59. Lisa Smith, <i>Benekli Kedi</i> , Seramik https://www.lisasmithceramics.com/animals (Erişim: 19.05. 2024)	44
Görsel 60. Lisa Smith, Seramik https://www.lisasmithceramics.com/animals (Erişim: 19.05. 2024)	44
Görsel 61. Lisa Smith https://www.lisasmithceramics.com/animals	44
Görsel 62. <i>Bastet Uyuyor</i> , 23x19x9 cm, Stoneware, Elle Şekillendirme, 1100°C. Kişisel Arşiv, 2024.....	47
Görsel 63. <i>Bastet Uyuyor</i> (Detay), Kişisel Arşiv, 2024.....	48
Görsel 64. <i>Bastet ve Güven</i> , 23x16x7 cm, Stoneware, Elle Şekillendirme, 1100°C. Kişisel Arşiv, 2024.....	49
Görsel 65. <i>Bastet ve Güven</i> (Detay), Kişisel Arşiv, 2024.....	50
Görsel 66. <i>Bastet Uyuyor II</i> , 22x16x11 cm, Stoneware, Elle Şekillendirme, 1100°C. Kişisel Arşiv, 2024.....	51
Görsel 67. <i>Bastet Uyuyor II</i> , (Detay), Kişisel Arşiv, 2024.....	52
Görsel 68. <i>Kutsal</i> , 27x11x24 cm, Stoneware, Elle Şekillendirme, 1100°C. Kişisel Arşiv, 2024.....	53
Görsel 69. <i>İsimsiz I</i> , 25x7x19 cm, Stoneware, Elle Şekillendirme, 1100°C. Kişisel Arşiv, 2024.....	54
Görsel 70. <i>İsimsiz I</i> (Detay). Kişisel Arşiv, 2024.....	55
Görsel 71. <i>Uyku</i> , 22x18x9 cm, Stoneware, Elle Şekillendirme, 1100°C. Kişisel Arşiv, 2024.....	56
Görsel 72. <i>Uyku</i> (Detay), Kişisel Arşiv, 2024.....	56
Görsel 73. <i>Uyuyakalan Tanrıça Li Shou</i> , 11x11x10 cm, Stoneware, Elle Şekillendirme, 1100°C. Kişisel Arşiv, 2024.....	57
Görsel 74. <i>Akışkan</i> , 12x9x24 cm, Stoneware, Elle Şekillendirme, 1100°C. Kişisel Arşiv, 2024.....	58
Görsel 75. <i>İsimsiz II</i> , 16x6x26 cm, Stoneware, Elle Şekillendirme, 1100°C. Kişisel Arşiv, 2024.....	59

GİRİŞ

TDK'ya göre mit; Geleneksel olarak yayılan veya toplumun hayal gücü etkisiyle biçim değiştiren alegorik bir anlatımı olan halk hikâyesidir. Mitler insanların ilkel olduğu dönemde yaşadıkları olayları anlamlandırma ihtiyacından doğmuştur. İnsanların gözlemleri ve etkileşimde oldukları çevreye göre mitler şekillenmiştir. O dönem insanının hayatının merkezinde tarımla uğraşması ve hayvan besliyor olması; hayvan imgesinin inançların birer parçası olmasına neden olmuştur. İlk dönem mitlerine konu olan hayvanlar günümüze kadar varlığını koruyabilen duvar resimlerinde ve seramik heykelciklerde gözlemlenebilmektedir.

Farklı kültürlerde farklı inanışlarda kendisine yer bulmuş hayvanlardan birisi de kedi olmuştur. Bir yandan kedi, Mısır'da ruhani bir varlık olarak kabul edilen Tanrıça Bastet ile özdeşleştirilecek kadar değer görmüştür. Diğer yandan ise Orta Çağ döneminde paganlık ile bağdaşan kediler, Papa'nın yönlendirmesiyle Şeytan ile bir görülerek yok edilmiştir. (Bradshaw, 2011, s. 82-108).

Zaman içinde kültürler değiştikçe kedinin insan yaşamındaki anlamı da değişmiştir. Mumyalanacak kadar önem verilen kediler; duvar resimleri başta olmak üzere, kabartmalarda, yontma taşlarda ve bronz heykellerde karşımıza çıkmaktadır. Birçok kültürde var olması, değer görmesi ve benimsenerek korunması kediyi diğer hayvanlardan ayırmıştır. (Aydın, 2021, s. 52). Evcilleştirilmesi ve yaşamda yer alması nedeniyle kediler sanatta da sıklıkla kullanılan önemli bir figür olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu rapor kapsamında, tarih boyunca kedilerin insan yaşamındaki yeri ve seramik sanatında ilham kaynağı olarak kedi imgesini kullanan sanatçılar araştırılarak eserleri incelenecektir. Araştırma ve incelemeler sonucunda mitolojide ve sanatta kedi figürünü günümüz anlayışıyla seramik formlarda yorumlanması hedeflenmiştir.

1. BÖLÜM: MİTOLOJİ VE KEDİ

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük kaynağına göre Mitoloji, tarih öncesi tanrıların efsaneli serüvenlerini anlatan ve bir topluluğun duygularını, anlayışını ve özlemlerini göstermesi bakımından değeri olan mitlerin, efsanelerin bütününe denmektedir. (TDK, 2024). Mit, Yunanca "mythos" sözcüğünden gelmektedir. "Mythos" masal, öykü, efsane anlamına gelirken, söz ve bilim anlamına gelen "logos" kelimesi ile birleşiminden ortaya çıkan terim ise Mitolojidir. (Özkan, 2002 s. 11).

İnsanoğlu dünya üzerinde yaşamaya başladığı andan itibaren yaratıcısını, doğayı, doğa olaylarını, canlıları ve kendisinin varoluş amacını sorgulamaya başlamıştır. Bu sorguda anlamlandırabildikleri olgular inançlarını ve dünya görüşlerini oluşturmuştur. İnsan aidiyet duygusunu hissedebilmek ve yaşamına devam edebilmek için bu inançlara ihtiyaç duymuştur. İnanç, mitlerin canlı kalmasına yardımcı olmaktadır. İnsanın, dünyanın bilinmezliğine karşı var ettiği cevapları ve bilgileri sonraki nesile aktarma isteği nedeniyle mitler zaman içinde nesilden nesile aktararak yayılmıştır. Her toplumun yaşam koşulları, tanrı ve kahramanları, mitlerin kendilerine özgü olmasında rol oynamıştır.

17. Yüzyıl ve 18.yüzyıl bilginlerine göre mitler, dinsel inancın başka bir biçimidir. Yani anlatılar kültürler arasında farklılık gösterse de ortak birleşiminde kutsallık vardır. (Kaptan, 2016, s. 114-115).

Mitler anlattığı konulara göre kendi içlerinde çeşitli şekilde sınıflandırılmaktadır. Kozmogonik mitler evrenin nasıl oluştuğunu, Antropogoni mitleri insanın varlığını ve yaratılışını, Eskatoloji mitleri insanın ve dünyanın geleceğini, kıyameti, ölüm ve ölümden sonrasını Teogonik mitler ise Tanrılarla ilgili olayları ve onların nereden geldiklerini anlatırlar. (Yağmur, 2018, s. 320).

Mitolojinin insan doğasını anlamasına yardımcı olması psikolojinin bilim olarak tanımlanmasından önce 'ilkel psikoloji' veya 'arke psikolojisi' olarak var olduğu söylenmektedir. Psikolojinin ve mitlerin ilişkili olduğu hakkında farklı görüşler de mevcuttur. Freud mitlerin, bilinçaltının istek, korku ve iç çatışmalarının bir ürünü

olduğunu ve atalardan gelen deneyimlerin yeni nesillere bilinçli ve bilinçsiz süreçlerle aktarıldığını savunmaktadır. (Akcan, 2019, s. 47). Jung'a göre mitler kolektif bilinçaltının bir sonucudur. İnsanı ve davranışlarını anlayabilmek için öncelikle mitlerin ve sembollerin anlaşılması gerekmektedir. (Gül, 2018, s. 36).

Mitler, insan davranışlarına yön vermiştir. Dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan insanların benzer inanışlar ve ritüelleri olması nedeniyle mitlerde de benzerlikler gözlemlenebilmektedir.

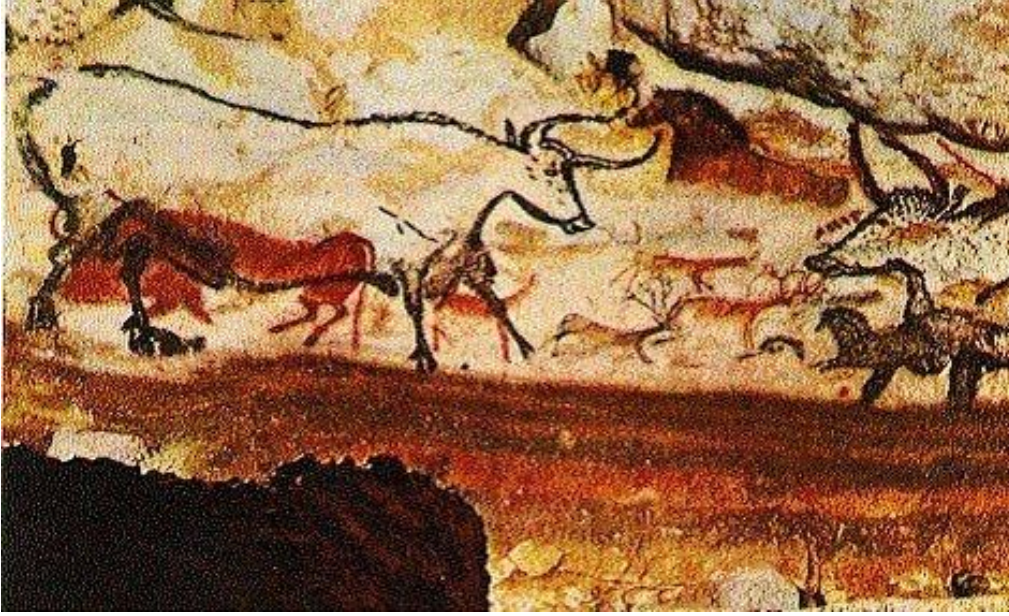
Dinler tarihçisi yazar Karen Armstrong'a göre mitler yaşamın anlamına bir ışık tutuyorsa başarılı olmuştur. Ölüm ve yok olma gerçekliğine karşı oluşan umutsuzlukta insana coşku ve yeni umutlar vermede başarılı olamıyorsa mit sayılmamaktadır. (Armstrong, 2014, s. 12-14).

Mit özünde, insanların dolayısıyla toplumun gelişerek ilerleyebilmesinde etkili rol oynadığı için gereklidir ve tek bir biçimi yoktur. Bu bağlamda gerçeğe ulaşmak amacıyla anlatılan öyküler, koşullara göre değişiklik göstermiştir. Mitin kutsal bir anlatı olmasının yanında gerçeküstü kahraman ve olayların yer aldığı, evreni ve evrendeki her şeyin var olmaya nasıl başladığını ve nasıl yok olacağını anlatan ve anlamaya çalışan bir öykü olduğunu söyleyebilmek mümkündür.

Bununla beraber mitoloji insanın içinde bulunduğu durumla mücadele edebilmesine yardım etmek amacıyla kurgulanmıştır.

1.1. Mitolojide Hayvan Figürleri

Mitler, farklılık ve benzerlikleriyle toplumların birer kimliği haline gelmiştir. Ortaya çıktığı toplumun bir yansıması olmuş, gelecek nesillere kültürlerini aktarma isteği barındırmıştır. İlk mitosların ortaya çıktığı kabul edilen Paleolitik Çağ'dan itibaren insanlar ve hayvanlar etkileşim içinde olmuştur. Henüz kendi besinlerini üretmeyi bilmeyen insanlar; yabani sebze, meyve ve avladıkları hayvanlar ile beslenip, ısınmak için yine bu hayvanların postlarını kullanmıştır. Taş ve hayvan kemiklerini yontarak iğne, avcılık için aletler ve çeşitli nesnelere yapmışlardır. Mitolojide görsel aktarımın ilk örnekleri yine bu döneme ait duvar resimlerinde rastlanmaktadır.

Görsel 1. Fransa Dordogne'daki Lascaux Mağarası, Boğalar Salonu.

<https://tinyurl.com/3cf4w46j> (Erişim: 20.05. 2024)

İnsanlar mağara duvarlarına çoğunlukla çevrelerinde gözlemledikleri düşünülen hayvanlardan olan bizon, mamut ve boğa figürlerini resmetmişlerdir. Bu resimler av sahneleri, tekli veya grup halindeki hayvanlardan oluşmaktadır. Resimlerin kesin olarak hangi amaç ve düşünce ile çizildiğini bilmek mümkün olmasa da hayvan figürlerinin insan hayatının temelinde olduğunu ve sonraki dönemlerde mitlerin önemli bir bölümünde yer almasının başlangıcı olduğu söylenebilir.

Görsel 2. Göbeklitepe Tapınağı.

<https://tinyurl.com/2h5m8hzx> (Erişim: 20.05. 2024)

Hayvan figürlerinin ön planda olduğu ve duvar resimleri kadar önemli görülen bir diğer bulgu ise Neolitik Çağ'a ait olduğu düşünülen Göbeklitepe'dir. Günümüze kadar bulunan ilk tapınak olan Göbeklitepe'de "T" şekilli kireç taşlarının art arda dizilmesiyle oluşan oval yapısı bulunmaktadır. Kireç taşlarının üzerine işlenmiş hayvan figürleri arasında boğa, yılan, tilki, aslan, leopar, turna kuşu ve akbaba figürleri olduğu görülmektedir. (Özer, 2018, s.22-24)

Görsel 3. Göbeklitepe Tapınağı'nda bulunan leopar, kuş ve akrep figürlü taşlar.

<https://tinyurl.com/2u37a8n7> (Erişim: 20.05. 2024)

Antik dünyada insanoğlu, tanrının varlığıyla doğa ve insan varlığını ayrı tutmamışlardır. İnsanlar, doğanın birer uzantısı olan hayvanları inançlarının birer parçası yaparak onlarla sürekli bir etkileşim içine girmişlerdir. Mitlerde yer alan hayvan figürleri; bazen doğaüstü varlıklar, bazen insanların soyunu devam ettiren, bazen ise tanrılara adak veya tanrının kendisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Mitlerde anlatılan hayvanlar, oldukları gibi ya da yarı insan yarı hayvan olarak betimlenmektedir.

Mısır mitolojisi insan-hayvan melezi tanrıları en çok kullanan mitolojilerdendir. Mısır kültüründe hayvanlar, insanlarla tanrılar arasında iletişim kurmaya yardım eden varlıklar olarak görülmüştür. (Döner, 2022, s.183). Tanrılar ile özdeşleşen hayvanlar kutsal sayılmış ve halk için tanrılarla aralarında fiziki bağ kurabilme aracı olmuştur. Tanrı tasvirlerinde genellikle beden insana ait ama hayvan başı olduğu görülmektedir.

Görsel 4. Sırasıyla Ra, Seth ve Horus tanrıları.

<https://tinyurl.com/28sfmuf3> (Erişim: 20.05. 2024)

Üç büyük tanrı olarak kabul edilen tanrılardan Ra başında güneş sembolü olan şahin başlı, İsis kanatları olan bir kadın, Set büyük kulaklı çakala benzeyen hayvan başlı insan vücudu formunda olan tanrı olarak tasvir edilmektedir. Farklı özelliklere sahip ama tasvir biçimi aynı olan diğer tanrılardan savaşın ve mutlak gücün tanrıçası Sakhmet aslan başlı, bereketin tanrıçası Bastet kedi başlı, Gök tanrısı Horus'da şahin başlı, ölülerin koruyucusu olarak kabul edilen Anubis, altın başlı çakal ve yarı insan, tanrı olarak kabul edilmektedir.

Yunan mitolojisi hayvan içerikli en zengin mitolojilerden birisidir. Hayvan figürleri mitlerde birkaç çeşitle karşımıza çıkmaktadır; tanrıların kutsal hayvanı olarak tanrıların yanında yer alır, mitin içeriğine bağlı olarak tanrı, hayvan şekline dönüşür ya da yarı insan yarı hayvan figürler olarak görülmektedir. Yunan mitolojisinde yer alan bazı tanrı ve tanrıçalar hayvanlar ile anılmaktadır. Zeus ve kartal, Artemis ve geyik, Athena ve baykuş, Afrodite ve güvercin, Hermes ve koç, Hecate ve köpek ve Apollo ise yılan ile ilişkilendirilmiştir. Seçilen hayvanların temsil ettiği tanrının doğasını yansıttığı düşünülmektedir. (Filinta,2019, s.9). Örneğin; zekâ ve bilgelik tanrıçası olan Athena yine bilgeliği simgeleyen baykuş ile anılırken; keçi ayaklı, keçi kuyruklu, iki boynuzlu ve yarı insan yarı keçi olarak tasvir edilen Pan; ormanların, çobanların ve sürülerin koruyucu tanrısıdır.

Görsel 5. Tanrı Pan heykeli.

<https://wannart.com/icerik/36385-tanri-pan> (Erişim: 20.05. 2024)

Tek başına hayvan olarak resmedilen baş figürler ise, tanrının veya insanın metamorfoza uğramış ve hayvana dönüşmüş halini temsil eder. En iyi bilinen metamorfoz mitleri arasında Zeus'un boğaya dönüşerek kendini sakladığı ve Europa'yı kaçırdığı, 'Zeus ve Europa miti' vardır. (Filinta, 2019, s.7).

Görsel 6. *Europa'nın Kaçırılması*, Rembrandt, 1632

[https://tr.wikipedia.org/wiki/Europa_\(mitoloji\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Europa_(mitoloji)) (Erişim: 20.05. 2024)

Çin'in zengin kültür birikimi mitolojilerine de yansımış ve anlatılarda hayvanlar önemli bir yer almaktadır. Türk, Kore, Moğol, Japon ve Vietnam gibi Asya toplumlarında çoğu aynı olsa da değişebilen hayvanların yer aldığı On İki Hayvanlı Takvim Çin astrolojisinde de kullanılmaktadır. Dünyada kabul görmüş On İki Hayvanlı Çin takvimi, her yılı bir hayvanın temsil ettiği on iki yıllık bir döngüye sahiptir. Hayvanlar; fare, öküz, kaplan, tavşan, ejderha, yılan, at, keçi, maymun, horoz, köpek ve domuz olarak sıralanmaktadır. Takvimde bulunan hayvanlar farklı anlamları temsil etmektedir. Örneğin; fare zekâ, uyanıklık ve becerikliliği temsil ederken kaplan; cesaret, güçlü iradeyi ve hareketliliği temsil etmektedir. (Kara, 2006, s. 333).

Çin mitolojisinde en çok karşımıza çıkan figürlerden birisi Ejderhadır. Bereket, refah, güç ve kuvvet simgesi olarak kabul eden ejderha, suyun, yerin ve göğün temsili kutsal bir güç görmüştür. Hayat iksiri efsanelerine konu olurken yağmur yağdırarak doğanın verimliliğini arttırdığına inanmışlardır. (Cartwright, 2017).

Orta Asya mitolojilerinden eski Türk mitolojisinde Kurt, en önemli kabul edilen figürlerden birisidir. Bozkurt, Tanrının Türkleri koruması için gökten gönderdiği kutsal hayvan olarak kabul edilmektedir. Türk boylarının, Gökkurt ve Gökgeyiğin soyundan geldiklerine inanılmıştır. Bozkurt gökyüzünü Alageyik ise yeryüzünün temsil etmektedir. Oğuz Kağan Destanı'nda kurtarıcı, koruyucu, yol gösterici konumda olmasından dolayı Türklerin ulusal sembolü olmuştur. (Tanpolat, 2016, s. 24).

Görsel 7. Gökgeyik ve Gökkurt illüstrasyonları.

<https://turk-mitolojisi.blogspot.com/2010/08/gok-kurt.html> (Erişim: 20.05. 2024)

<https://forum.donanimhaber.com/turk-mitolojisi-tanri-tanricalar--95082366> (Erişim: 20.05. 2024)

Türk mitolojisi için önemli görülen bir diğer hayvan ise geyiktir. Ak renkli geyik gök tanrısına, boz renkli geyik ise yer tanrısına hizmet eden kutsal ruhlardır. Destan ve şaman hikayelerinde alt sınıf tanrılara ve kahramanlara yardım ettiği anlatılmıştır. İslam sonrası dönemde evliyalara ve kahramanlara yol gösteren, yardımcı olan ve koruyan bir varlık olarak görülmeye başlanmıştır. (Alsan, Akın, 2020, s. 216)

Görsel 8. Carl Emil Doepler'ın Odin çizimi
<https://tinyurl.com/z4nxhsd6> (Erişim: 20.05. 2024)

İskandinav mitolojisinde olağanüstü canlılardan çok sayıda bahsedilmektedir. Hayvanlar, tanrılarla yakın ilişki halinde bulunan canlılardan birisidir. Sıklıkla tanrılarının yoldaşı olarak görülen hayvanlar, Yunan mitolojisinde de olduğu gibi ilişkilendirildikleri tanrılarının özelliklerine sahiptirler. Örneğin, en yüce tanrı olarak kabul edilen ve gerektiğinde kartala dönüşebilen Odin; bilgelik, şifa, ölüm, savaş ve büyücülüğü temsil etmektedir. Bununla beraber düşünce anlamına gelen Huginn ve zihin ve hafıza anlamına gelen Muninn isimli iki kuzgun Odin'in her zaman yanında olmuş ve bilgi getirmiştir. Odin'e Freki ve Geri adında iki tane kurt eşlik eder.

Görsel 9. Loki'nin çocukları. Sırasıyla Fenrir, Jormungand ve Hel.
<https://tinyurl.com/mr3k2nvz>

İskandinav mitoslarında İnek Audum, ilk tanrı olan tanrı Buri'nin ortaya çıkmasını sağlaması nedeniyle kutsal hayvan olarak kabul edilmiştir. Tanrı Loki'nin çocuğu olan Midgard Yılanı olarak da bilinen Jormungand, dev yılan olarak tasvir edilmektedir. Loki'nin oğlu Jormungand'ın kardeşi olarak bilinen kıyamet getiren Fenrir'de dev bir kurt olarak anlatılmaktadır. (Özer, 2018, s. 27-28).

Görsel 10. Kanada Stanley Park Totem Direkleri.

<https://tinyurl.com/mu2synsc> (Erişim: 20.05. 2024)

Kuzey Amerika Yerli Mitolojisinde genellikle dişi olarak kabul edilen tanrılar, hayvan ya da yarı hayvan betimlenmektedir. Örümcek Kadın (ya da nene), Gürleyen Kuş, Değişken Kadın, Düşünen Kadın Beyaz Buffalo Kadın ve oyunbazlar hayvan ile bağdaşan başlıca yaratıcı güçlerdir. Yaşamın, Örümcek Kadının ağlarını dokumasıyla var ettiğine inanılmıştır. Hikayelerde insanların hayatlarını nasıl yaşayacakları konusunda yol gösterdiğine inanılmıştır. Yeryüzündeki ilk kadına örgü örmesini öğrettiği ve insanlara ilk ateşi getirerek seramik sanatını öğretti anlatılmaktadır. Onun ördüğü ağın üstü çiy damlalarıyla kaplandığında ağı gökyüzüne fırlatılmasıyla yıldızlarla dolu bir gece ortaya çıkmaktadır. (Kekevi, 2019, s. 41-42)

Yüce ruhların dünyadaki fiziki formu olan hayvanlar, inanışların önemli bir parçası olan totemlerde de görülmektedir. Kutsal ruhlarla iletişim aracı olan totemler, şefleri ölen kabileleri kıtlık ve kötülüklerden koruduğuna inanılmıştır. Totemlerde sıklıkla görülen geyik, kartal, karga, köpek, şahin, balık ve diğer hayvan figürleri yüce ruhları simgelemektedir. (Özer, 2018, s. 34).

1.2. Kedinin Kökeni ve Kedi İmgesi

Kültürler arasında hayvanlara yüklenen anlamlar benzerlik ve farklılık göstermiştir. Bazen tanrı yerine koyulacak kadar önemsenmiş, bazen gözden çıkarılabilecek birer figür olmuşlardır. Kedi de evcilleşmesinden itibaren mitolojiye konu olduğu ve çeşitli inanışlarda yer edindiği görülmektedir.

Kuzey Afrika'da kediye quattah deniyordu. Bu kelimedden yola çıkarak birçok Avrupa dilinde kediye verilen isim quattah kelimesinden türemiştir. Fransızca; chat, İsveççe; katt, Almanca; katze, İtalyanca; gatto, İspanyolca ve Portekizce'de; gato, Türkçe'ye de Arapça'dan geçtiği düşünülmektedir. Türkçe'de pisi kelimesi de buradan gelmiştir. İngilizce 'deki puss ya da pussy kelimeleri de Mısır ile ilişkili olup Bastet'in diğer ismi Pasht sözcüğünden gelmiştir. (Yıldızoğlu, 2020, s. 7).

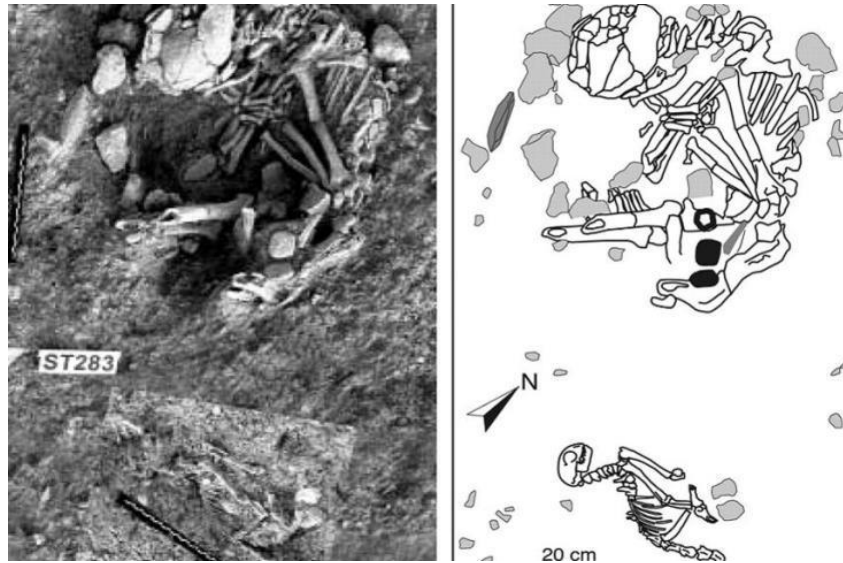

Görsel 11. Kedigillerin atası Proailurus

<https://animaladay.blogspot.com/2012/06/proailurus.html> (Erişim: 20.05. 2024)

Kedilerin insan ile ilişkisi insanın yerleşik hayata geçip tarım yapmasıyla başlamıştır. Kedigillerin en eski atası olarak kabul edilen Proailurus'dan türeyen ve evcil kedinin atası olarak kabul edilen Avrupa vahşi kedisi ve Afrika vahşi kedisi olarak adlandırılan iki tür tespit edilmiştir. Bu kediler Orta Doğu'da M.Ö. 8000 ila 13000 yıllarına insan yaşamı içinde yer almışlardır. İnsanlar, kedinin tahıllara zarar veren haşereleri avlayabildiğini fark ederek tahılları koruması için vahşi kedileri evcilleştirmeye başlamışlardır.

Yerleşik hayata geçişin ve tarım yapılmaya başlamasının adımlarını atan ilk topluluk olan Natufianlar'ın kedileri hayatlarına alan ilk topluluk olması muhtemeldir. Natufian halkı, günümüzde İsrail-Filistin, Ürdün, güneybatı Suriye ve güney Lübnan'ı içine alan Levant Bölgesi'nin güneyinde, M.Ö. 11000 ila 8000 yılları arasında yaşamışlardır. Bununla beraber kedilerin evcilleştirilmesinin birden farklı bölgede gerçekleştiği düşünülmektedir. Bereketli Hilal bölgesinde M.Ö. 7000 ila 8000 yıllarına ait kedi dişi ve kemik parçaları bulunmuştur. Bulunan kedi kalıntılarına bakıldığında kedi ve insan etkileşiminin ilk önce Kıbrıs'ta M.Ö. 7500 yıllarında olduğunu söylemek mümkündür. Kıbrıs'a kara yolu ile geçmek mümkün olmadığından kedilerin oraya insanlar aracılığıyla denizden götürüldükleri düşünülmektedir. Böylece kedilerin farklı kıtalara yayılmasına olanak sağlanmıştır. (Bradshaw, 2017, s. 38-44).

Görsel 12. Kıbrıs'taki Shillourokambos bölgesinde bulunan kedi ve insan mezarını.

<https://tinyurl.com/bde8cstd> (Erişim: 20.05. 2024)

2001 yılında Paris Doğa Tarihi Müzesine bağlı olan arkeologların yaptığı kazı çalışmalarında, Kıbrıs'ın Shillourokambos yöresinde Neolitik köye ait olan M.Ö. 7500 yılından kalma bir mezarda kedi iskeleti bulunmuştur. Mezarın özellikle kazılmış olup iskeletin bütünlüğünün bozulmamış olması kedinin bilinçli olarak gömüldüğünü göstermektedir. Kedi iskeletinin ölü ile aynı mezarda gömülmesi ancak iskeletlerinin birbirine değmeden uzakta duruyor olması kediye değer verildiğini fakat hala mesafeli bir ilişkisi olduğunu göstermektedir. (Bradshaw, 2017, s.70).

Mısır Mitolojisi ve kültürü için kedi kutsal sayılan hayvanlardan birisi olmuştur. Kedi tasvirli Tanrıça Bastet ile özdeşleşen kedilerin, Bastet'in yeryüzünde vücut bulmuş hali olduğuna inanmışlardır. Birçok canlıdan üstün bir varlık olarak görülmesinden dolayı her zaman can güvenliği önemsenmiştir. Ölmeleri sonucunda ise sahipleri yas tutmalarının göstergesi olarak kaşlarını kazıttıkları bilinmektedir. Yangınlarda kurtarılma önceliği kedilerde olmuş, kedilere zarar vermenin cezası idamla yargılanmak olmuştur.

Görsel 13. Antik Mısır'dan (MÖ 664–332) bronz Bastet'i temsil eden Gayer-Anderson kedi heykeli.
<https://antikmisir.com/bastet-misir-kedi-tanrиси/> (Erişim: 20.05. 2024)

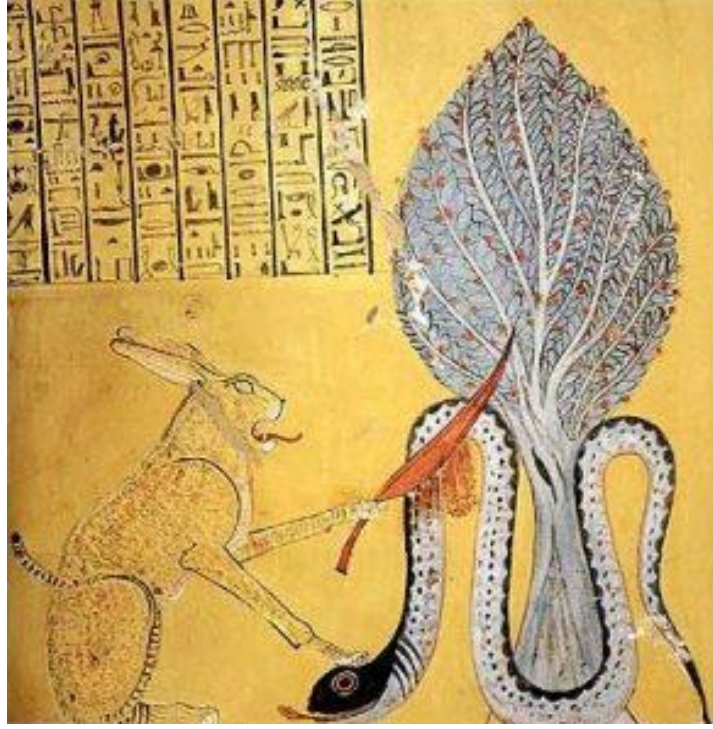
Mısırlıların en önemli tanrıçalarından birisi olan Bastet, M.Ö. ikinci binyılın sonuna kadar aslan başlı bir kadın olarak resmedilse de daha sonra kedi başlı, ince ve kadın vücutlu tasviri ağır basmıştır. (Pinch, 2019, s. 187). İnsan bedenine sahip olduğu heykellerinde genellikle bir elinde sistrum ve diğer elinde kalkan aegisi tutmaktadır. Aynı zamanda doğurganlığı temsil ettiği için ayaklarının yanında yavru kedilerin yer aldığı görülmektedir.

Görsel 14. British Museum'da sergilenen Bastet heykeli.

https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA25565 (Erişim: 20.05. 2024)

Sevinç, neşe, ev hayatının ve bereketin tanrıçası olan Bastet'e insanlar müzik ve dansla ibadet etmişlerdir. Ev içerisinde kedi miyavladıkça Tanrıça Bastet'in o eve neşe ve huzur getirdiğine inanılmıştır. (Çifçi, 2010, s. 39). Tanrıça Bastet adına birçok tapınak inşa edilmesinin yanı sıra ünlü Yunan Tarihçi ve yazar Herodot'un aktardığına göre M.Ö. 450 yılında 22. Mısır Hanedanlığı tarafından başkent ilan edilen Bubastis şehri de Bastet adına yapılmıştır. (Engels, 1999, s. 29).

Görsel 15. Inher-Ka'nın Thebes'teki mezarında bulunan Apep'in öldürülmesi sahnesi.

<https://blog.prepscholar.com/bastet-egyptian-cat-goddess> (Erişim: 20.05. 2024)

Bastet; Ptah'ın karısı, Sekhmet'in kız kardeşi, Ra'nın kızı ve Mihos'un annesidir. Piramit Metin'lerinde ve Ölüler Kitabı'nda yumuşak huylu ama bir o kadar da intikamcı olduğu aktarılmıştır. Güneş Tanrısı'nın en büyük düşmanı olan yılan Apep'i öldüren tanrıça olarak anılmıştır. (Pinch, 2019, s. 187).

Geceleri, Ra'yı en büyük düşmanı olan yılan Apep'ten korumak için bir kediye dönüşürdü. Bastet, kedi formunda mükemmel gece görüşü ile Apep'in karanlık inine gitti ve onu öldürdü. Apep'in ölümü; güneşin parlamaya, mahsullerin büyümeye devam etmesini sağladı ve Bastet bundan sonra Bereket Tanrıçası olarak onurlandırıldı. Bastet kedinin hem şefkatini hem de hırs ve öfkesini barındırmaktadır. M.Ö. 6. yüzyıldan kalma bu bronz heykel hem ilahi yaratığın zarafetiyle suretini hem de canlı hayvanın ayrıntılı portresini temsil etmektedir (Deities in Ancient Egypt – Bastet [19.08.2020]). (Yarbaşı, 2020, s. 12).

Kötülöklere karşı tanrı Ra'yı korumak için yanında olan Bastet, Ra'nın saygınlığını kazanmış ve Güneş tanrısından yardım isteyen halk kediyi simgeleyen dikili taşlara isteklerini kazıyarak dile getirmişlerdir. Böylelikle aslan tasviri yok olmuş, Ra'nın silüetiyle kedi var olmuştur. Artık evcil kedileri, evleri, kadınları, çocukları korumaya devam etmiştir. (Aydın, 2021, s. 29).

Antik Mısır halkı, insanlar gibi kedilerin de ölümden sonra öteki dünyada canlanarak kendileriyle ebedi dünyada karşılaşacaklarına ve onlara yiyecek vereceklerine inanarak kedileri mumyalamışlardır. 2018 yılında Kahire'nin güneyinde Antik Mısır dönemine ait Sakkara Nekropolü'nde yapılan kazıda keşfedilen M.Ö. 6000 yıl öncesine ait yedi lahitte çok sayıda kedi mumyası bulunmuştur. Çok sayıda kedi mumyasının yanında Bastet'e adanmış bronz bir heykel ve yaklaşık 100 adet ahşap, altın yaldızlı kedi heykeli bulunmuştur.

Görsel 16. Giza Kentinden Sakkara Kazı Alanından Çıkarılan Kedi Mumyaları.
<https://www.indytrk.com/node/95861/> (Erişim: 20.05. 2024)

Görsel 17. Bir kedi mumyası ve röntgenle görülen içinde kedi iskeleti.
<https://tinyurl.com/2aczhtc> (Erişim: 20.05. 2024)

Görsel 18. Sakkara'daki mezardan çıkarılan kedi heykelleri/AFP.
<https://www.indyturk.com/node/95861> (Erişim: 20.05. 2024)

Görsel 19. British Museum'da sergilenen kedi mumyaları.
<https://tinyurl.com/3km94w29> (Erişim: 20.05. 2024)

Yunanistan'da ve Roma'da kediler bağımsızlığın bir sembolü olarak görülmüş ve saygı gösterilmiştir. Bastet'in bazı kaynaklarda ay tanrıçası olarak geçmesinden dolayı Yunan mitolojisine ait ay tanrıçası Artemis ile ilişkilendirilmektedir.

Görsel 20. Kral Arkesilas'ın sandalyesi altında kedi tasvirli kap.

<https://tinyurl.com/y3m64b6x> (Erişim: 20.05. 2024)

Ege bölgesine, genç tunç çağına ait bulunan duvar resimleri ve sanat eserlerinde kedi figürüne rastlanmaktadır. Girit'teki Mallia Sarayı'nda kedi rölyefi ile süslenmiş bir sürahi ve iki maşrapa bulunmuştur. Lakonia'da bulunmuş olan ve MÖ yaklaşık 550'ye tarihlenen ünlü Arkesilas vazosunda, Kyrene Kralı Arkesilas iskemlesinin altında bir kedi ile resmedilmiştir.

Görsel 21. Ludwig Pietsch'in ilüstrasyonu, Freya kedilerin çektiği arabasını sürerken.
<https://tinyurl.com/27fe5fab> (Erişim: 20.05. 2024)

Kedilerin 14. Yüzyılda Fransa, Almanya ve İngiliz adalarında yaşaması yaygınlaşmıştır. Avrupa'da Hristiyanlığın kabul edilmesinden önce yaygın inançlardan birisi Paganizm'di. Pagan inancında kedi ile bağlantısı olan Tanrıça Freya'dır. Aşk, bereket, tutku, güzellik ve doğurganlığı temsil eder. Gecenin hâkimi olan Freya'nın arabasını, sessiz yürüdüğüne inanılan siyah kediler çekmekteydi. (Çağın, 2019, s. 211). Freya'nın günü olarak bilinen ingilizcedeki friday olan cuma günü Paganizm'de kutsal olarak kabul edilip ve cuma günleri tanrıça için dualar ve ritüeller düzenlenmiştir. Bu dönemde kediler ilgi görmüş ve evlerde beslenmiştir. (Dale-Green, 1963, s. 38).

Avrupa'da karanlık çağ dönemine ait yasa ve mevzuatlara bakıldığında 500 yıl boyunca kedilere sıçan ve fareleri yakalaması nedeniyle değer verildiği görülmektedir. Kediler ne kadar önemli görülse de inançlar doğrultusunda ritüellerin birer parçası olmaktan kaçınamamışlardır. Eski bir Kelt geleneği olan hasadın iyi geçmesi inancıyla kediyi gömme veya öldürme işlemi zamanla Avrupa'ya yayılmıştır. Uzun yıllar boyunca kediler yeni ekilmiş tarlalara bereket getirmesi amacıyla öldürülerek gömülmüştür.

Görsel 22. 1950'lerde Kattenstoet Festivali.

<https://tinyurl.com/yc5xw28v> (Erişim: 20.05. 2024)

Avrupa'nın birçok şehrinde kedileri sepete koyup ateş üzerinde sallandırma geleneği vardı. Korkan ve muhtemelen acı duyan bu kedilerin çığlıklarının kötü ruhları uzaklaştırdığına inanılırdı. Aynı amaçla 1817 yılına kadar Belçika'nın Ypres kentinde kediler yüksek bir kulenin üzerinden atılmaktaydı. (Bradshaw, 2017, s. 105).

Orta Çağ'da Hristiyanlığın kabul edilmesiyle birlikte tanrıça Freya şeytan ilan edilmiştir. Freya ile anılmasından dolayı kediler lanetlenerek, Kutsal Cuma günleri uğursuz sayılmıştır. Kilise yetkilileri kedilerin cadılara şeytan tarafından verildiğine ve cadılar büyü yaparken kedilerin yardım ettiğine inanmaktaydı. Kedi besleyen kadınlar cadı olarak görülmüş ve birçok kadın ve kedi öldürülmüştür. (Radecki, 2017, s. 53).

17. yüzyıl'da Britanya ve Kuzey Amerika'nın kırsal kesimlerinde güneş battıktan sonra etrafta gezen kedilerin kılık değiştirmiş olması gerekçesiyle Katolik Kilisesi kedilere yasal olarak zarar verme izni çıkarmıştır. Böylece karanlık çökükten sonra kedi gören birisi onu öldürmesi resmiyet kazanmıştır. (Bradshaw, 2017, s. 111). Kedilerin toplu ölümünden sonucunda şehirleri fareler basmış ve büyük veba salgını ortaya çıkmıştır. (Radecki, 2017, s. 53). Salgın, insanların kediler üzerinde olan ilgisini dağıtarak zaman içinde kedilere karşı yapılan kötü muamelenin unutulmasına neden olmuştur.

18. yüzyıl'a gelindiğinde Avrupa'da kedilere olan düşmanlık azalmaya başlamıştır. Fransa kralı XV. Louis, eşinin ve nedimelerinin evcil kedilerinin istediğini yapmalarına müsaade etmekteydi. Soylu Fransız kadınları arasında resimlerine kedilerini de çizdirmeleri moda olmuştur. Aynı dönem İngiltere'de de kedilere olan ilgi artmaya başlamıştır. Yazarların kedi sevgileri nedeniyle eserlerinde onlardan bahsetmeye başladığı görülmektedir. 19. yüzyıl'ın Viktorya Çağının sonlarında kediler artık ev hayvanı olmuş ve Britanya Kraliçesi Victoria dahil olmak üzere kediler aile fertlerinin bir üyesi olmuştur. (Bradshaw, 2017, s. 112-114).

Bir anlatıya göre Nuh'un gemisini fareler basar ve farelerden kurtulmak için kediye ihtiyaç duyulur. Gemide bulunan bir aslanın hapşırması sonucunda ilk kedi çifti meydana gelir.

Kediler, İslamiyet'te temizliğin simgesi olmuş, kedi beslemek sünnet sayılmıştır. Hz. Muhammed'in kedilere olan sevgisinden bahsedilen birkaç anlatı mevcuttur. Uhud seferi sırasında Hz. Muhammed'in ve ordusunun, önlerine yavrusunu emziren siyah-beyaz bir Habeş kedisi çıkmıştır. Hz. Muhammed bir askeri kediye göz kulak olması için görevlendirmiş ve ordunun güzergahını değiştirmiştir. Daha sonra Hz. Muhammed geri dönerek bu kediyi sahiplenmiş ve ismini Müezza koymuştur. Müezza'nın ağzının etrafında çok rastlanmayan minik lekeler vardır. Bu lekelerle sahip kedilerin Müezza'nın soyundan geldiği söylenmektedir. (Doğacı, 2021). Başka bir anlatıda; bir gün kedi Müezza bir kaptan su içtikten sonra kalan suyla Hz. Muhammed abdest almak ister. Yanında olan Sahabe-i Kiram Ebu Nuaym "Ya Resul o sudan kedi içti." deyince Hz. Muhammed, "Onlar en temiz ağıza sahiptirler." der ve abdestini alır. (Yıldızoğlu, 2020, s. 11). Busbecq'in İstanbul ziyaretinde

duymuş olduğu bir rivayete göre Hz. Muhammed; kedisi elbisesinin kolu üzerinde uyuyakalmış, kedisini uyandırmak yerine elbisesinin kolunu kesmeyi tercih etmiştir. (Busbecq, 2002, s. 80). Ayrıca Schimmel'in Mevlana'ya anlattığı başka bir rivayete göre Hz. Muhammed, kendisini yılan sokmasından koruyan bir kedinin sırtını okşadığı için kedilerin düşerken sırtının yere gelmediğini ve hep dört ayak üzerine düşmektedir. (Schimmel, s. 14-16).

Bir Pers masalı kedilerin büyü ile yaratıldığını konu almaktadır. Pers kahramanı olan Rostam veya Rustam, bir gece bir büyücüyü hırsızlardan kurtarmıştır. Rustam kurtardığı yaşlı adamı çadırında kalması için misafir eder. Çadırın dışında, sıcak ateşin etrafında otururken yaşlı adam Rustam'ın iyiliğı karşısında dileğinin ne olduğunu sorar. Rustam, önündeki ateşin sıcaklığının, duman kokusunun ve ışıldayan yıldızların verdiğı rahatlıktan mutlu olduğunu ve başka bir isteğinin olmadığını söyler. Bunun zerine büyücü, avucuna duman alıp üzerine alev ekler. En çok parlayan iki yıldız indirerek avucunun içinde birleştirip üfler/flemiştir. Ellerini Rustam'e doğru uzatıp atığında, yıldızlar gibi parlak gözleri olan ve duman grisi tüylere sahip kedi yavrusu belirir. Böylece büyücü, Rustam'ın iyiliğine karşılık ilk İnan kedisini yaratmıştır. (Blake, 2018, s. 45).

Pers mitolojisinde her ne kadar kedinin var olması üzerine kahraman Rustam ile ilgili inanış olsa da Persler için zafer kazanmanın kedilerin can güvenliğinden önemli olduğu söylenebilir. Buna rnek olarak Pers ve Mısır arasında yaşanan Pelusium Savaşı gösterilebilir. Savaşta Mısırlıların kedileri kutsal gördüklerini bilen Persler, kalkanlarının üzerine kedi resimleri çizmiş ve canlı kedileri siper olarak kullanmıştır. Sonunda da savaşın galibiyeti Perslerin olmuştur.

Kediler, Çin mitolojisinde de değer görmüş ve Tanrıça Li Shou kedi olarak tasvir edilmiştir. Li Shou, mahsulleri farelerden koruyan ve kötü ruhları kaçıran bir verimlilik tanrıasıydı. Eski bir Çin efsanesine göre, tanrılar yeni yaratımlarını kontrol etmeleri için kedileri görevlendirmiş ve onlarla iletişim kurabilmek için konuşma yetisi vermiştir. Ancak kediler görevlerini yerine getirmek yerine ağaçların gölgesinde uyumuş ve oyunlar oynamışlardır. Tanrılar üç kez kedileri denetlemek için gelmişler fakat üç gelişlerinde de kendi hallerinde olduklarını görmüşlerdir. Böylece konuşma yetisi kedilerden alınıp insanlara verilmiştir. Çinlilerin kedilerle ilgili bir diğer inanışı

ise, kişinin kedinin gözlerine bakarak günün hangi saatinde olduğunu öğrenebilmesidir. (Karakaya, 2020).

Görsel 23. Siyah, beyaz ve kırmızı renkte Maneki Neko bibloları.

<https://gogonihon.com/en/blog/maneki-neko/> (Erişim: 20.05. 2024)

Japon mitolojisinde kedi birkaç farklı anlamda karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan en çok bilineni şans getirdiğine inanılan, çağıran kedi yani Maneki Neko'dur.

Efsaneye göre Tokyo'da Edo Döneminde Li Naotaka isimli bir lord yağmurdan korunmak için ağacın altında beklerken Gotoku-ji tapınağının önünde oturan bir kedi görür. Kedinin kendisine doğru el sallaması lordun ilgisini çeker ve kedinin yanına gider. O sırada lordun daha öne beklediği ağaca yıldırım düşer. Bu durumda kedi, lordun hayatını kurtarmış olur. Bu olay neticesinde onurlandırılan kediler şans getirildiği inanılan Maneki Neko ismi ile anılmıştır.

Maneki Neko heykelcikleri; oturur şekilde, tek veya iki patisi yukarı doğru kaldırılmış genellikle mekanik bir düzenle sallanan ve diğer patisiyle koban (小判) adı verilen altın paralar tutmaktadır. Maneki Nekoların her rengi farklı bir anlam taşımaktadır. Beyaz renk mutluluk ve saflık, siyah renk kötü ruhlardan korunmak için, altın rengi bereket, yeşil ve mavi akademik başarı için, pembe renk ise aşkı temsil eder. İyi şans kedisi olarak bilinen Maneki Neko heykelcikleri genellikle seramik ya da ahşaptan malzemedir yapılmaktadır. Japonya'da çoğu iş yerlerinde kasanın yanında ve evlerde bolluk ve bereket getirdiğine inanılarak kullanılmaktadır.

Görsel 24. Sasakibara ailesi bakenekosu.

<https://tinyurl.com/8mwtajr> (Erişim: 20.05. 2024)

Japon folklorunda anlatılan kedilerden “Bake-Neko (Canavar Kedi)” ve “Neko-Mata (Çatallı Kedi)” isimli bu kediler, yōkai olarak bilinen doğaüstü varlıklardır. Bir kedinin Bake-Neko'ya dönüşebilmesi için belirli bir kriteri olmamakla birlikte yaklaşık 13 yıl yaşamış ve 3,5 kilogram olmalıdır. Bake-Neko'ya dönüşen kediler, şekil değiştirip büyü yapma yeteneği geliştirir. İnsanları ölü veya canlı, büyü ile ele geçirerek hareket ettirebilir ve kendisine hizmet etmesini sağlayabilir. Farklı insanların vücutlarını taklit edebildiği gibi, bazen sahibini öldürüp yedikten sonra o kişiye dönüşüp onun hayatını yaşayabilir. Bu yeteneklerini kullanmaları kötü amaçlı gibi görünse de aslında kendileri eğlendiği için böyle davranır. Başlarının üstüne peçete veya bir bez koyarak dans etmekten hoşlanırlar. Bu kediler iki ayak üzerinde yürüyebilir, zamanla insanlar gibi konuşmayı öğrenebilir. (Reese, 2023).

Görsel 25. Sekien Toriyama'nın Gazu Hyakki Yagyō'sundan Nekomata çizimi
<https://tinyurl.com/bdy7hn2d> (Erişim: 20.05. 2024)

Bakeneko yaşlandığında ve kuyruğu çok uzadığında kuyruğu ikiye bölünerek Nekomata var olur. Bakenekonun farklı bir çeşidi olsa da çok daha güçlü ve kötü niyetlidir. Nekomatalar da iki ayak üzerinde yürüyebilir, insan dilini konuşabilir, ölüleri kontrol edebilir ve taklit edebilir. Ateş yaratabilmek güçleri arasındadır. Kendilerini her konuda üstün görürler. İnsanları zor durumda bırakmaktan, karmaşa çıkarmaktan memnun olurlar. (Montald, 2020). İnsanları kandırarak onlardan beslenen Nekomataların dağda yaşadığına ve orada insanları yediği anlatılmaktadır. Öyle ki bu hikayelerin geçtiğine inanılan Toyama şehrinde bulunan bir dağa Nekomata Dağı adı verilmiştir.

Görsel 26. Kedi üzerinde Sasht çizimi.

<https://talkingmyths.com/shashthi-and-her-cat/> (Erişim: 20.05. 2024)

Hindistan halkı kedilere dini olgularda ve edebi metinlerinde yer vererek kültürlerinin bir parçası haline getirmiştir. Ölen kişinin yeniden canlanıp kedi bedeniyle dünyada yeniden var olacağına inanmışlardır. Sasht, kedi imajı ile bağlantılı tanrıçadır. Satti, Shati veya Shashthi olarak da bilinen Tanrıça, doğurganlığı, doğumu temsil eder ve bebeklerin koruyucusudur. Çoğunlukla anne figürü olarak, bir kedinin üzerinde ya da Hindu mitolojisinde oğlu olarak kabul edilen Lord Skanda'nın (Kartikeya) yanında dururken tasvir edilir.

Yaygın bir inanışa göre, evlerden birinde bütün yiyecekleri yiyen bir kadın, yiyecekleri bir kedinin çaldığını söyleyerek kediyi suçlamıştır. İftira atılan kedi ise tanrıça Sasht'ın vahanasıdır. Kedi, intikamını almak için kadının yeni doğan çocuğunu çalıp Sasht'ın yanına götürmüştür. Daha sonra hatasını anlayıp kediden özür dileyen kadına çocuğu geri verilmiştir. Bundan sonra kadınlar, doğumdan sonraki altıncı gün oruç tutarak ibadetlerini yaparlar.

Eski Hindistan dönemine ait Mahabharatta ve Ramayana isimli iki büyük destanda kedilerden bahsedilmektedir. Mahabharat'ın bir bölümünde birbirlerine ölümden kaçmasına yardım eden Lomasa isimli bir kedi ve Palita isimli fare ile ilgili bir hikâye anlatılmaktadır. (Buck, 1981, s. 234). Ramayana destanında ise Tanrı Indra'yı konu alır. Tanrı Indra hizmetçisi Ahalya'yı kandırdıktan sonra eşinden kaçmak için kedi kılığına girdiğinden bahsedilmektedir. (Narayan, 1987, s. 89).

Budizm inancının yaygın olduğu Myanmar/Birmanya'da Birman kedileri, Burma'nın kutsal kedisi olarak bilinmektedir. Birman kedilerinin ölüm tanrılarıyla ilişkili kutsal kediler olarak görülmesinin temelinde Budist rahiplerinin tapınaklarıyla ilgili bir efsane vardır. Bu efsaneye göre, tapınaklardan birisinde safir mavisli gözlere sahip tanrıça Tsun-Kyan-Kse'in altın renkli heykeli bulunmaktaydı. Tapınakta yaşayan Mun-Ha adlı bir rahip ve 100 kedi tanrıçaya tapınmaktaydı. Bu kedilerin ölen rahiplerin ruhlarını taşıdığına inanılmaktaydı. Rahip Mun-Ha, Sinh adlı beyaz renkli bir tapınak kedisiyle beraber her gece tanrıça heykelinin önünde diz çökerek ibadet edermiş. Bir gün tapınağa düzenlenen bir saldırıda Mun-Ha yara alarak hayatını kaybetmiştir. Sinh, ölen rahibin üzerine patisini koyarak tanrıçanın heykeliyle göz göze gelmiştir. O anda Sinh'in gözleri tıpkı tanrıçanın gözleri gibi safir mavisine, beyaz tüyleri altın rengine, yüzü, kuyruğu ve bacakları ise kahverengiye dönüşmüştür. Yedi gün sonra ölen Sinh'in rahibin ruhu ile beraber cennete gitmiş. Bu olaydan sonra Birman ırkı kedilerin ölüm tanrıları ya da tanrıçalarıyla iletişime geçtiğine inanılmaktadır.

Günümüzde kedilerin kötü enerjileri yok ettiğini, kedi mırıltısının çeşitli hastalıklara yakalanma riskini azalttığına inanılmaktadır. Köy hayatında ya da şehir hayatında hala bazı durumlarda insanlar kedileri fare gibi hayvanlardan korunmak için çevrelerinde tutmasının yanı sıra kedileri bir beklenti ile beslemek yerine sevimli görünüşü, oyuncu olmaları ve iyi hissettirdikleri için evlerine almaktadır.

2. BÖLÜM: SERAMİK SANATINDA KEDİ FİGÜRÜNÜN KULLANIMI VE SANATÇI ÖRNEKLERİ

Hayvan figürlerini kullanarak veya onlardan esinlenerek eser üretmek sanatta sıklıkla görülebilen konulardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kùltürler boyunca kedinin insan hayatındaki varlığı, kedilerin gözlemlenebilme imkânı, kendilerine özgü karakterleri ve meraklı tavırları ilgi çekmiş, dolayısıyla sanatta da yer almasını sağlamıştır. Edebiyat, sinema, tiyatro, resim ve plastik sanatlarda kedi figürünün kullanıldığı örnekler, kedinin sanat için önemli birikimlere sahip olduğunu göstermektedir.

İnsanların, önce yaşamlarını sürdürebilmelerinde yardımcı olan seramik, kişinin iç dünyasını yansıtabileceği bir malzeme olduğunu fark etmesiyle dışavurumda bir araç haline gelmiştir. İlk seramik örneklerin inanışlar hakkında bilgi veriyor olması, birçok inanış ve mitolojini konusu olan kedinin de seramiklere yansıdığını görmek mümkündür. Sanat, kedinin kişisel yorumlanabilmesine alan sağlayarak seramik sanatına da ilham kaynağı olmuştur. Günümüzde çeşitli seramik sanatçıları kedi figürü ile özgün eserler ortaya koyarak kedinin insan hayatının bir parçası olmasına katkıda bulunmaktadır.

1988 Sakarya doğumlu olan Selim Çınar, 2014-2017 yılları arasında Selçuk Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Seramik Tasarımı Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak eğitim vermiştir. 2021 yılında "Anadolu Seramiğinde Neolitik Figürin ve Eklektik Yorumu" adlı sanatta yeterlik tezini yazmıştır. Evrenin gücünü katmanlarından aldığı, bireyin de gizli-saklı olanların gerçeği yansıttığı düşüncesi eserlerinin çıkış noktasıdır. Figüratif ve amorf şekilli seramik çalışmalarında bilincin katmanlarına gönderme yapmaktadır.

Görsel 27. Selim Çınar, 2021. *Küçük Bir Aile*. Stoneware, Elle Şekillendirme, Oyma ve Astar Boyama dekor tekniği, Şeffaf Sır, 1160°C, Selim Çınar Kişisel Arşivi.

Görsel 28. Selim Çınar, 2021. *Küçük Bir Aile* (Detay). Selim Çınar Kişisel Arşivi.

1978 yılında Ankara'da doğan seramik sanatçısı Perihan Şan Aslan çalışmalarında çoğunlukla transfer, mono baskı ve lazer baskı tekniklerini kullanmaktadır. Bu baskı yöntemleri ile fotoğraf ve eski kartpostallardaki görüntüleri seramik yüzeylerin üzerine aktarmaktadır. Çalışmalarının genelinde kız çocuğu figürü kullandığı görülmektedir. Seramik eğitimine Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü'nde başlayan sanatçı Abant İzzet Baysal Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü'nde yardımcı doçent olarak görev yapmaktadır.

Görsel 29. Perihan Şan Aslan, 2012. *Kedili Broşlar*, Renklendirilmiş Döküm Çamuru Üzerine Sıralı Dekor

Görsel 30. Perihan Şan Aslan, 2019. Perihan Şan Aslan Kişisel Arşiv.

Türk sanatçı Zeynep Torun, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nden mezun olup bir süre Cevdet Altuğ'un yanında çalıştıktan sonra kendi seramik atölyesini açmıştır. Seramik ve resim alanında eserler üreten Torun, "Her Kedi Başka Bir Alem" ismiyle adlandırdığı çalışmalarında hayal mahsulü olarak tanımladığı bronz kedi formları çalışmıştır. Çalışmalarında eskitmeli yüzey ve altın kulak-göz detayları dikkat çekmektedir.

Görsel 31. Zeynep Torun, 2022. Bronz Heykel. <https://tinyurl.com/mus7nach>

Görsel 31. Zeynep Torun, 2022. Bronz Heykel. <https://tinyurl.com/mus7nach>

Görsel 32. Zeynep Torun, 2022. Bronz Heykel. <https://tinyurl.com/mus7nach>

İngiliz sanatçı Vicky Lindo, kedi formlarının üzerine sigrafitto tekniği ile kazımalar yapmaktadır. Genellikle 2'li olarak sergiledikleri kedi formlarında farklı figür ve desenleri form olarak kullandığı hayvan çiftleri üzerinde anlatmaktadır. İşlerini yaparken North Devon Slipware'in 18. ve 19. yüzyıllara ait astarlama stilinden, hayvanlardan, günlük ve sıradan olaylardan ilham almaktadır. Lindo, babasının kaybından sonra yaptığı ikili çalışmalarında (Görsel 36) anne ve babasının hayatındaki olayları figürlerine aktarmıştır.

Görsel 34. Vicky Lindo, 2018. *Ariadne, Theseus'u Labirentten Kurtarır, Ariadne, Dionysos ile Evlenir* 1100 0°C, Vicky Lindo Kişisel Arşivi.

Görsel 35. Vicky Lindo, 2018. *Atalarımızın Yüzleri, 1100 °C*, Vicky Lindo Kişisel Arşivi.

Görsel 36. Vicky Lindo, 2019. *Aşk ve Kasos (Anne ve Baba)*, 1100°C, 34x20x12cm, Vicky Lindo Kişisel Arşivi.

Görsel 37. Vicky Lindo, 2020. *Gül Bahçesi Kedileri*, 1100°C, Sgraffito tekniği, 34x20x12cm <https://www.artsy.net/artwork/vicky-lindo-rose-garden-cats>

İtalyan sanatçı Alessandro Gallo, eserlerinde hayvan başlı insan bedeninden oluşan melez figürlerinde insanların sahip olduğu özellikleri hayvanların davranışlarıyla birleştirmektedir. Hayvan ve insan dünyaları arasında bağlantı kurarak şehir hayatında yer aldığı gerçekçi heykeller çalışmaktadır. Sanatçı, Hayvanlarda insanların temel eğilimlerini ve doğasını tanımlayabilecek güçlü çağrışımlar uyandırdığını düşünmektedir. Hayvanların kültürel geçmişlerinin hikâye ve mitlere konu olarak kalıplaşmış bazı ifadelerden veya bukalemunun renk değiştirmesi gibi hayvanlara özgü eşsiz özelliklerin soyut düşünmede kullanılabilir değerli gözlemler olduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda sanatçı, hayvan kafası ve çağrıştırdığı anlamların insan bedeninin sessiz dili ile modanın kültürel kodlarından ilham almaktadır.

Görsel 38. Alessandro Gallo, Seramik ve karışık malzeme
<https://tinyurl.com/2xbjaswe> (Erişim: 19.05. 2024)

Görsel 39. Alessandro Gallo, 2022. "*Il Mio Gatto*", Seramik ve karışık malzeme, 25,4x50,8x17,78 cm <https://tinyurl.com/mry66srh> (Erişim: 19.05. 2024)

Görsel 40. Alessandro Gallo, Seramik
<https://tinyurl.com/2avczvkh> (Erişim: 19.05. 2024)

1950 doğumlu Japon sanatçı Michio Suzuki, Japon kültüründe iyi talih getirdiğine inanılan, çağıran kedi olarak bilinen Maneki Neko kedilerin neşeli görünümünü kompoze etmiştir. Çalışmalarının bütününde izleyicide mutluluk hissi uyandırmaktadır.

Görsel 41. Michio Suzuki, *Gülen Shichifukujin çağıran kedi*, Seramik, 40x30x45 cm
http://www.necomachi.com/100_12/files/050.htm (Erişim: 19.05. 2024)

Görsel 42. Michio Suzuki, *Üretimde mutlu gülen kedi*, 40x35x50 cm
<https://tinyurl.com/2f2wv9k6> (Erişim: 19.05. 2024)

Hakuaki, çalışmalarında çoğunlukla insana özgü davranışları kediler ile birleştirmektedir. Kimi çalışmalarda kedilerin çift kuyruklu olması, sanatçının japon kültüründeki Nekomatalardan ve insanların eylemlerinden ilham aldığını düşündürmektedir. Tombul ve sevimli görünen kedi formlarında vücutlarının aksine sert yüz ifadelerinin hâkim olduğu görülmektedir. Figürler; Gitar çalarken, spor yaparken veya dişçi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Görsel 43. Hakuaki. <https://tinyurl.com/yek3fptr>

Görsel 44. Hakuaki <https://tinyurl.com/yek3fptr>

Görsel 45. Hakuaki. <https://tinyurl.com/yu5rd9w8>

1940 doğumlu sürrealist ve mizahi figürlü eserler üreten Patti Warashina, ABD'nin Kuzeybatı seramiklerinin kraliçesi olarak anılmaktadır. Siyasi ve toplumsal sorunların çalışmalarının ilham kaynağı olduğunu; figürlerin çoğunlukla ironi ve saçmalıkların düzensiz davranışları tasvir ettiğini, toplumun insan üzerindeki baskılarından komik bir rahatlamanın bir yolu olarak kullandığını belirtmektedir. Warashina, insan yüzünü yansıttığı çalışmalarda kediyi farklı biçimlerde çalışmıştır.

Görsel 46. Patti Warashina, Kedi Kutusu 19-D, 2019. Seramik, sır altı tekniği, 53,3x26,7x38,1 cm
<https://www.artsy.net/artwork/patti-warashina-catbox-19-d> (Erişim: 19.05. 2024)

Görsel 47. Patti Warashina, *Kedi Kutusu '21-C*, 2021. Seramik, 53,3x29,2x35,6 cm
<https://www.artsy.net/artwork/patti-warashina-catbox-21-c> (Erişim: 19.05. 2024)

Görsel 48. Patti Warashina, *Kozmik Kedi*, 2022. Seramik, sıraltı tekniği, 55,9x30,5x38,1 cm
<https://www.artsy.net/artwork/patti-warashina-cosmic-cat> (Erişim: 19.05. 2024)

Rus sanatçı Sergei Isupov, Humanimals Serisi'nde ayakta duran antropomorfik kedi heykelleri çalışmıştır. Isupov çalışmalarında; hayvan yüzleri ve özelliklerinin hayvan içgüdülerini, ellerin insan veya tanrının elini temsil ettiğini; ellerin insanlar için rahatlatıcı bir destek olurken hayvan içgüdülerine karşı bir meydan okuma gücü olduğunu ve kullandığı sembolik anlamların bireysel yorum yaptırabilmeyi amaçladığını belirtmektedir.

Görsel 49. Sergei Isupov, 2011. Humanimals Serisi'nden "Flattery" Dalkavukluk.
<https://sergeiisupov.com/artworks-new/humanimals-series> (Erişim: 19.05. 2024)

Görsel 50. Sergei Isupov, 2011. Humanimals Serisi'nden "Loveable" *Sevimli*.
<https://sergeiisupov.com/artworks-new/humanimals-series> (Erişim: 19.05. 2024)

Görsel 51. Sergei Isupov, 2011. Humanimals Serisi'nden "To Fish" *Balık Tutmak*
<https://sergeiisupov.com/artworks-new/humanimals-series> (Erişim: 19.05. 2024)

Sara Swink, kedi figürlerini bazen tek bazen farklı hayvanlarla beraber kompoze etmektedir.

Görsel 53. Sara Swink, 2010.
"Be Still" Sakin Ol, 13x10x10 cm
<https://tinyurl.com/2ddmf7y8>
(Erişim: 19.05. 2024)

Görsel 52. Sara Swink, 2010.
"Concatenate" Birleştir, Seramik
<https://tinyurl.com/ys27bwxw>
(Erişim: 19.05. 2024)

Görsel 54. Sara Swink, 2014. "Kimo in the Grass"
Çimlerdeki Kimo, Seramik, 18x16x7 inç,
<https://tinyurl.com/yrj9bv7v>

Görsel 55. Sara Swink, 2015. *Bayan Kitty*,

<https://tinyurl.com/3ys6949c> (Erişim: 19.05. 2024)

Görsel 56. Sara Swink, 2015. *Kedi İnsanlar*,
15x6x5 cm, Seramik

<https://tinyurl.com/2w2dnxyt>
(Erişim: 19.05. 2024)

Görsel 57. Sara Swink, 2017. *Aşk Büyür*,
Seramik, 23x20x12 cm

<https://tinyurl.com/429yftwy> (Erişim: 19.05. 2024)

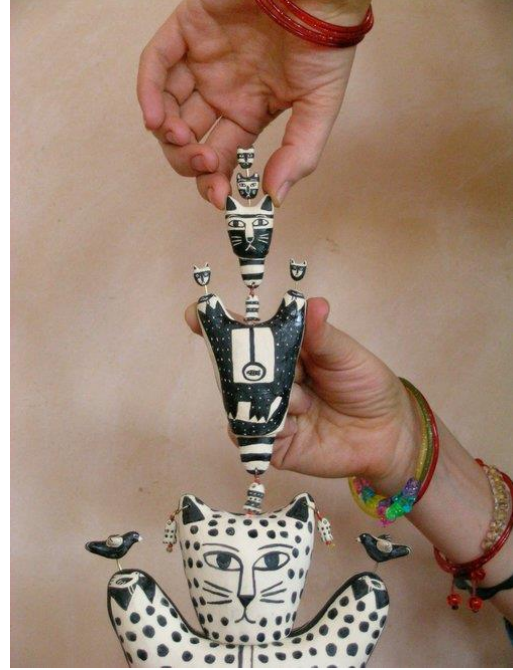
Görsel 58. Sara Swink, 2021. *Yaşam Gücü Kedisi*

<https://tinyurl.com/3w6ykmev>
(Erişim: 19.05. 2024)

Lisa Smith'in kedi çalışmaları st üste binen ancak yukarı doğru kaldırıldığında altında birbirinin üzerinde durabilen yuvalı parçalardan oluşmaktadır. Sanatçı bu tarzını; yukarıya kaldırılan baş görünümlü parçaların vücudun kabın içindeki hazineleri ortaya çıkarmak için yukarı kalktığını ifade etmektedir. alışmalarını çoğunlukla, astarlama, sır altı veya kazıma yöntemi ile dekorlamıştır.

Görsel 59. Lisa Smith, *Benekli Kedi*,
Seramik
<https://www.lisasmithceramics.com/animals>
(Erişim: 19.05. 2024)

Görsel 60. Lisa Smith, Seramik
<https://www.lisasmithceramics.com/animals>
(Erişim: 19.05. 2024)

Görsel 61. Lisa Smith <https://www.lisasmithceramics.com/animals>

3. BÖLÜM: SERAMİK FORMLARDA KEDİ FİGÜRÜ UYGULAMALARI

Bu yüksek lisans çalışma raporunda önceki bölümlerde mitolojiden ve mitolojiye konu olan hayvanlardan bahsedilmiştir. Bu hayvanlardan birisi olan kedinin evcilleştirilme süreci ile başlayan insan hayatındaki etkilerinden ve günümüz seramik sanatında yer edinme süreci aktarılmıştır. Kediler tarih boyunca çeşitli nedenlerden dolayı hayatlarımızda her zaman yer almasıyla kültürlerde farklı inanışlara konu olmuştur. Kedilerin avlanma özelliklerinin fark edilmesiyle başlayan yolculuklarında bazen çok değer görmelerine, bazen yok edilecek kadar gözden çıkarılıyor olmasına şahitlik etmiş olmamız, onların hayatlarına dair merak uyandıran unsurlardan birisidir. Kedinin insan ile ilk etkileşiminden bu yana süre gelen düşünceler, inanışlar, hikayeler ve animasyon yapımlar bu rapor kapsamında yapılan çalışmalara ilham kaynağı olmuştur.

Kediler yaşamımızın içinde olsa da onlara karşı düşünceli olunmadığı ve özel bir bağ kurulmadığı sürece kişisel hayatımıza tam anlamıyla dahil edilmiyorlar. Ben de belirli bir yaşa kadar hayvanlar/kedilerle temasta bulunmaya fırsatı olmamış birisi olarak kedilerin dikkatimi çekerek hayatıma girmesi 2020 yılında karantina dönemine denk gelmiştir. Apartman bahçesinde komşumuz tarafından beslenen birkaç kedinin zaman içinde yavrulamaları bende onlara karşı sorumluluk duygusu yaratmaya başladı. Bahçede beslediğim görmeye alışık olduğumuz tekir kedilerin aksine gri ve yeşil gözlü, güzelliğini unutamayacağım bu kedinin odamın camına gelmesiyle minik arkadaşlığımız başlamış oldu. Tam o dönemlerde karantina da zaten ilgim olan spiritüel konularla ilgilenirken karşıma çıkan “kediler ağrıyan yerinizi bilir, bir kedi sizin yanınıza geliyorsa sizdeki negatif enerjileri alıyordur, kedinin size gelmesi tesadüf değil sizin kedinin getireceği şifaya ihtiyacınız var” başlıklı yazılar kedilere olan ilgimi kat kat arttırdı. Kedilere karşı algımın açıldığı bu dönemlerde Japon yönetmen, animatör ve manga sanatçısı olan Hayao Miyazaki'nin filmlerinde kız çocuklarının arkadaşı olarak kedi figürüne çokça yer veriyor olması, camıma gelen dostum ve benim animasyonda ve kediler dünyasında kendimle özdeşleştirecek alanlar bulmama neden oldu. Çocukluk döneminin büyük bir kısmını yalnız geçiren, içe dönük ve oyuncakları çoğu zaman arkadaşı olan küçük Ceyda Nur'u tekrar hatırlamama yardımcı oldu.

Bütün araştırmalar ve kişisel hayatımdan yola çıkararak yaptığım bu çalışmalarımda iki farklı anlatım tarzı oluşmuştur. Kedi ve kız çocuğu tasvirli eserlerde birbirlerine yoldaş olan ve yan yana olduklarında huzur, güven duygularını ortaya çıkarmasının bir temsili sayılabilecek “Bastet Uyuyor” adlı çalışmalar mitolojide yer alan Tanrıça Bastet’i akıllara getirmektedir. Doğurganlığın temsilcisi olan Bastet’in heykellerinde yavru kediler ile tasvir edilmesinin ilhamı olan eserler, mitolojiden ve günümüzden izleri aynı bünyede barındırmaktadır. Tekli kedi figürlerinde; kedilerin avlanırken, korktuklarında veya bir yerden atlayacakları zaman vücutlarının aldığı Şekil ve esneklikleri göz önünde bulundurularak en stilize form yakalanmaya çalışılmıştır.

Görsel 62. *Bastet Uyuyor*, 23x19x9 cm, Stoneware, Elle Şekillendirme, 1100°C.

Kişisel Arşiv, 2024.

Görsel 63. *Bastet Uyuyor* (Detay), Kişisel Arşiv, 2024.

Bastet Uyuyor isimli bu çalışmada kız çocuğu ve kedi arasındaki ilişki anlatılmıştır. Kız çocuğunun kediye yasalanarak uyuyor olması, kedinin de vücudunda hassas olan karın bölgesine kız çocuğunun yaslanmasına izin veriyor olması birbirlerine olan güvenin bir göstergesidir. Aynı zamanda insanların Tanrıça Bastet'e olan güvenlerinin bir temsilidir. İki figürün de saf ve masumluğunu temsil etmesi için beyaz kil kullanılmıştır. Çalışma %25 şamotlu beyaz stoneware kil ile elle şekillendirilmiştir. Kız çocuğunun yapımında elle şekillendirilen örnek figürün alçı kalıbı alındıktan sonra tasarıma uygun hareket verilmiştir. 1100°C ile bisküvi pişirimi gerçekleşen çalışmada, kedi figürüne sür sil uygulanmış, çocuğa ince şeffaf sır uygulanarak 1100°C'de sır pişirimi yapılmıştır.

Görsel 64. *Bastet ve Güven*, 23x16x7 cm, Stoneware, Elle Şekillendirme, 1100°C.
Kişisel Arşiv, 2024.

Görsel 65. *Bastet ve Güven* (Detay), Kişisel Arşiv, 2024.

Huzurun ve neşenin temsili olan Bastet, Bastet ve Güven isimli bu çalışmada güven duygusunu temsil etmektedir. Kediler genellikle kendilerini sevdiklerinde kollarını iki yana açmaktadır. Güvenmedikleri kimseye kendilerini sevdirmiyor olmaları ve bununla beraber dışarıdan bakıldığında savunmasız görünen pozisyonda yatıyor olmaları yine birbirlerine olan bağlılığın ve güvenin bir işareti olmuştur. Kız çocuğunun yüzündeki tebessüm, kedi ile arasındaki bu hissiyattan mutlu olduğunu göstermektedir. Bu ilişkiyi anlatan diğer çalışmalarda da olduğu gibi mevcut olan saflığın temsili olarak beyaz kil kullanılmıştır. Beyaz stoneware kil ile elle şekillendirilmiş figürlerin 1100°C bisküvi pişimi ardından kediye sür sil, kız çocuğuna şeffaf sır uygulanarak yeniden 1100°C sır pişirimi yapılmıştır.

Görsel 66. *Bastet Uyuyor II*, 22x16x11 cm, Stoneware, Elle Şekillendirme, 1100°C.
Kişisel Arşiv, 2024.

Görsel 67. *Bastet Uyuyor II (Detay)*, Kışisel Arşiv, 2024.

Bastet'in kedi hali ve kız çocuğunun yer aldığı bu çalışmada çocukların en yakınlarında gördüğü davranışları taklit etme eğilimleri vurgulanmıştır. Çalışmanın ana konusu olan kedi ve kız çocuğunun güvenli ilişkisi, çocuğun onun davranışlarını taklit edebilecek kadar yakın olduğunu göstermektedir. Kedi, doğal ortamının temsili olan taşta yaslanarak kollarının üzerinde uyumaktadır. Çocuk ise ona uygun olmasa dahi taklit eğiliminden dolayı taşın üzerine kollarını koyup avuçlarının arasına yüzünü alarak uyumaktadır. Elle 1100°C bisküvi pişiminin ardından şeffaf sırın çok parlamaması için ince sır uygulanarak 1100°C'de sır pişirimi olmuştur. Doğal taş görünümünü yakalayabilmek için gri renkli kil ile şekillendirilen formun üzerine sür sil uygulaması yapılmıştır.

Görsel 68. *Kutsal*, 27x11x24 cm, Stoneware, Elle Şekillendirme, 1100°C.
Kişisel Arşiv, 2024.

Kedilerin konu alındığı mitolojik hikayelere bakıldığında tanrı konumunda olduğu anlatıların mevcut olduğu görülmüştür. Bu hikayelerin ışığında yapılan bu çalışmada tanrı temsili anlatılmıştır. Tanrı inancında veya bir yaratıcının varlığı söz konusu olduğunda onun gökyüzünde olduğu oradan bizi izlediği düşüncesi hakimdir. Bu düşünce ışığında tanrı yerine konulan kedinin bulutların arasında, yer yüzüne baktığı anın bir canlandırmasıdır. Elle şekillendirilmiş, 1100°C’de pişirimi yapılmış ve şeffaf sır uygulanmıştır.

Görsel 69. *İsimsiz I*, 25x7x19 cm, Stoneware, Elle Şekillendirme, 1100°C.
Kışisel Arşiv, 2024.

Görsel 70. *İsimsiz I* (Detay), Kişisel Arşiv, 2024.

Çalışmada atlamak için hazırlanmış kedinin referansı ile en stilize halinin araştırması yapılmıştır. Bir av gördüklerinde ya da bir yerden başka bir yere uzanacakları zaman vücutlarının esneme hareketi ve yüzeyi dar alanlarda dahi dengede kalabiliyor olmaları bu çalışmada vurgulanmak istenen esas noktadır. Beyaz stoneware kil ile kedi formu, kedinin üzerinde durduğu taş ise gri stoneware kil ile elle şekillendirilmiştir. Bisküvi pişiriminden sonra 1100°C’de sır pişirimi yapılmıştır. Kedi formunda pembe krakleli sır kullanılmış, siyah mürekkep ile sıranın üzerinden geçilerek çatlak görüntüsü belirginleştirilmeye çalışılmıştır. Sırın bazı yerlerde yoğun bazı yerlerde az olması, kedilerin çok renkli ve alacalı görünümlerinin bir versiyonudur. Taş görüntüsü için girintili yüzeye sür sil uygulaması yapılmıştır.

Görsel 71. *Uyku*, 22x18x9 cm, Stoneware, Elle Şekillendirme, 1100°C.
Kişisel Arşiv, 2024.

Kedi davranışlarının incelendiği “Uyku” isimli bu çalışmada yastık üzerinde uyuyan kedi formu çalışılmıştır. Kedilerin buldukları alanın şeklini alabiliyor olması ve uyurken yuvarlak şekille bürünmeleri bu formun çalışılması fikrine yol açmıştır. 1100°C’de pişirilen ve sür sil uygulanarak aynı derecede tekrar sır pişirimi gerçekleştirilmiştir. Kedinin kendi doğal yaşamından bir iz olarak yeşil renkli yastık seçilmiştir.

Görsel 72. *Uyku* (Detay), Kişisel Arşiv, 2024.

Görsel 73. *Uyuyakalan Tanrıça Li Shou*, 11x11x10 cm, Stoneware, Elle Şekillendirme, 1100°C.
Kişisel Arşiv, 2024.

Bu çalışma Çin mitolojisinde kedi olarak tasvir edilen Tanrıça Li Shou'dan esinlenilmiştir. Kedilerin dünyadaki görevlerini yerine getirmedikleri ve oynadıktan sonra uydukları an imgelenmiştir. Birbirlerinin boyun boşluklarına uzanan kediler beyaz stoneware ile elle şekillendirilerek 1100°C'de bisküvi pişirimi yapılmıştır. Siyam kedilerinin kuyruklarının ve yüzlerinin vücut renginden daha koyu olmasından esinlenerek çalışmadaki kedilerin de yalnızca baş ve kuyrukları sırlanmıştır. 1100°C'de sır pişirimi yapılan figürlerin yatışını destekleyebilmek için kare tahta paçası kullanılmıştır.

Görsel 74. *Akışkan*, 12x9x24 cm, Stoneware, Elle Şekillendirme, 1100°C.
Kişisel Arşiv, 2024.

Kediler bir yere uzanırken normalde olduklarından çok daha esnek olurlar. Buldukları yüzeyin eğimine uyum sağladıkları gözle görülür bir özellikleridir. Akışkanlığı anımsatan bu özellik tasarıma ve eser ismine ilham olmuştur. Beyaz stoneware üzerine şeffaf sır uygulanmış, gri kile taş görüntüsü verebilmek için sür sil uygulaması yapılarak 1100°C’de sır pişirimi yapılmıştır.

Görsel 75. *İsimsiz II*, 16x6x26 cm, Stoneware, Elle Şekillendirme, 1100°C.
Kişisel Arşiv, 2024.

Gerginlik hissi genellikle bütün canlıların dış görünüşlerine yansımaktadır. Bir böcek kabuğuna dokunulduğunda kendisini kabuğunun içine alır, bir insan gergin olduğunda kalp atışları hızlanır, elleri titrer ve bazen jest ve mimiklerini kontrol edemez. Kediler de gerginlik anında kuyruklarını kaldırır, ayaklarının üzerinde iyice yukarı doğru yükselirler. Bu andan ilhamla yapılan bu çalışmada kedilerin gergin oldukları anın en yalın hali anlatılmaya çalışılmıştır. Beyaz stoneware üzerinde şeffaf sır uygulanarak 1100°C'de pişirimi yapılmıştır.

SONUÇ

İnsanlar, yaratılışları dolayısıyla sorgulamaya meyilli yapıdadır. Barınma ve beslenme gibi temel gereksinimlerinden sonra yaşamlarını anlamlı şekilde idame ettirebilmek için inanma ihtiyaçlarını karşılamaları gerekmiştir. Hayatı, dünyayı ve evreni merak ederken deneyimlenen döngüler üzerinde sebep-sonuç ilişkisi kurmaya çalışmışlardır. Yaşadıkları dönemin koşullarına göre çevreleri ile hayatları arasında bağlar kurmuşlardır.

İlk dönem insanların hayatlarının merkezinde doğa olması, düşüncelerinin ve inanışlarının doğa ile özdeşleşmesine neden olmuştur. Her daim yaşamlarının bir parçası olan hayvanlar ile beslenmiş, kürklerini ısınmak için kullanmış, kimi zaman da onların güçlü olduklarını düşündükleri yönlerinden ötürü kendilerine yol gösterici olarak seçmişlerdir. Anlamlandırdıkları gerçek üstü olayları bir sonraki nesile aktarabilmek amacıyla mitler ortaya çıkmıştır. Bu mitlerin genelinde hayvanlardan büyük ölçüde bahsedilmiştir. Her bölgenin kendi kültürel birikimine göre önemli görülen hayvanlar değişmiş ve kültürden kültüre anlamların farklılaştığı görülmüştür. Pek çok mitte yer alan hayvan figürlerinden birisi de kedi olmuştur. Mısırlıların tarihine bakıldığında kutsallığı ile ön plana çıkan kediler, zaman içinde çokça anlatıda kendinden söz ettirmiştir. İnsanların ihtiyacı üzerine başlayan kedi ve insan ilişkisi farklı anlamlar ile günümüze kadar hayatımızda varlığını korumuştur. İnsanlar için merak konusu olan ve zengin anlatı birikimine sahip kediler sanat alanında kendilerine yer edinmiştir.

Bu rapor kapsamında mitolojinin ortaya çıkış amacı, mitolojiye konu olmuş hayvanlar ve bu hayvanlardan kedi figürünün tarih boyunca insan yaşamında ne gibi anlamlara sahip olduğu araştırılmıştır. Kedilerin toplumdaki yeri ve davranış biçimleri, sanatın farklı dallarında olduğu gibi seramik alanında da çalışılabilecek kadar değerli görülmüştür. Seramik sanatında sanatçıların kediye nasıl yorumladıkları incelenmiştir. Özgün seramik eserler üretebilmek amacıyla; edinilen bilgiler, kedilerin davranışlarının gözlemleri ve kedi imgesinin nasıl işlendiği konusunda örneklerden yararlanılarak çağdaş seramik formlarda kedi tasvirleri üzerinde çalışılmıştır.

Sonuç olarak kedi ile kişinin içsel dünyası arasında bağ kurularak kedilerin insanda yarattığı huzur, mutluluk ve güven duyguları irdelenmiş, dünya üzerinde en masum görülen çocuklar ile aralarında kurulan saf ilişki, seramik aracılığıyla formlara dönüştürülmüştür. Çalışmalarda kullanılan ocuk ve kedinin bir diğer bağlantısı ise Mısır mitolojisi olmuştur. Bastet ile anılan çocuklar ve tanrıya duyulan güven duygusu aktarılmak istenen mesaja yol gösterici olmuştur. Çin mitolojisinde yer alan kedi tasvirli Tanrıça Li Shou'un uyku durumundaki halinin çalışmaların bütünü için uygun ve tamamlayıcı bir hikâye olmasından dolayı eserler arasında yer edinmiştir. Bununla beraber, konu olarak seçilen canlının davranışlarının soyutlanmış biçimlere dönüştürülmesi üzerinde çalışılmıştır.

Kediler toplumlarda kalıplaşmış anlamlar ile değer görmüş yine kalıplaşmış inançlar ile yıllar boyu şeytan sayılarak yok edilmiştir. İki uçta olan bu inançlar doğrultusunda; her inancın ve düşüncenin kişisel olduğu gibi kedi figürünün de -geçmişinden ayrı veya bütün olarak- yeni ve kişisel anlamlar ile pekiştirilerek sanat nesnesi olabileceği sonucuna varılmıştır.

KAYNAKLAR

Akcan, Gizem. (2019). *Psikoloji Çerçevesinde Mitoloji Olgusunun İncelenmesi, Mitoloji Araştırmaları*. İstanbul: Hiperyayın

Arkeoloji Defterim. Erişim: 20.05.2024. <https://www.arkeolojidefterim.com/antik-pers-tanrilari-kahramanlar-ve-yaratiklari/>

Armstrong, Karen. (2014). *Mitlerin Kısa Tarihi*. (D. Şendil, Çev.). İstanbul: Alfa Yayınları.

Ayan, Oya. (2021). Kadim Bilgelik Miti ve Tüketim Toplumu İkonu Olarak Geyik Sembolizmi. *Erciyes İletişim Dergisi*. 8, s. 295-323. Erişim: 28.05.2024 <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1269172>

Aydın, Ecem. (2021). *Mısır Sanatı ve Günümüz Resminde Kedi Figürü*. (Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Resim Ana Sanat Dalı. Edirne.

Blake, Deborah, (2018). *The Little Book of Cat Magic: Spells, Charms & Tales*, Llewellyn Worldwide, Llewellyn Publications.

Bradshaw, John. (2017). *Kedi Hissi*. (K. Kala, Çev.). İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Buck, William. (1981), *Mahabbarata*, University of California Press.

Busbecq, O. G. de (2002). *Türk Mektupları*, (Haz. Recep Kibar.) İstanbul: Kırk Ambar Kitaplığı.

Cartwright, Mark. (2017). Antik Çin'de Ejderha. Erişim: 27.05.2024 <https://www.worldhistory.org/trans/tr/2-1125/antik-cinde-ejderha/>

Çağın, Şerife. (2019). Resimden Edebiyata Kadın ve Kedi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, s. 209-226. Erişim: 20.05.2024. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cbayarsos/issue/44164/530518>

Çifçi, Meryem K.. (2010). Eski Mısır Dininde Tanrı ve Öte Dünya İnancı. (Yüksek Lisans Tezi). T.C. Selçuk Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı. Konya.

Çifçi, Meryem K.. (2023). Antik Mısır'da Tanrı ve Ölüm Tasavvurları. *Aksaray Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, 10, 235-255. Erişim: 20.05.2024. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mutefekkir/issue/77995/1312472>

Çoruhlu, Yaşar. (2000). *Türk Mitolojisinin Ana Hatları*. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.

DALE-GREEN, Patricia (1963). *Cult of the Cat*. New York: Weathervane Print.

Doğacı, Kerimali. (2021). Kedi Sembolizmi ve Anlamı (Totem, Erk ve Alametler). Erişim: 27.05.2024 <https://morpuhu.com/kedi-sembolizmi-ve-anlami-totem-erk-ve-alametler/>

Döner, Ertuğrul., Menteş, Savaş. (2022). Gelenek Aktarımı: Atalar Dini (Mısır Kültürü, Hz. Musa ve İsrailoğulları Örneği). *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 30, s. 183. Erişim: 20.05.2024. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cuilah/issue/72875/1158936>

Eberhard, Wolfram. (2000). *Çin Simgeleri Sözlüğü*. (A. Kazancıgil ve A. Bereket, Çev.). İstanbul: Kabalıcı Yayınları.

ELIADE, Mircea. (2001). *Mitlerin Özellikleri*. (S. Rifat, Çev.). İstanbul: Om Yayınevi.

ENGELS, Donald W. (1999). *Classical Cats: The Rise and Fall of the Sacred Cat*. London: Routledge Publishing.

Filinta, Gözde. (2019). *Güncel Sanat Pratiklerinde Özne-Nesne Bağlamında Hayvan Figürü Kullanımı*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sanat Tarihi Anabilim Dalı. İstanbul

Gökenç Gülez, S.. (2023). Çin Kültüründe Hayvan Sembolizmi. *Kültür Araştırmaları Dergisi*. s. 184-207. Erişim: 20.05.2024. <https://doi.org/10.46250/kulturder.1327719>

Gül, Umut. (2018). *Modern Sinema ve Mitoloji: Angelopoulos Sinemasında Yunan Mitolojisinin İzleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Sinema Televizyon Anabilim Dalı. Eskişehir.

Güzel, Bahar. (2017). *Antik Yunan Mitolojisinde Theseus*. (Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Tarih Anabilim Dalı. Aydın.

<https://gogonihon.com/en/blog/maneki-neko/> Erişim: 27.05.2024

<https://www.grimoireofhorror.com/the-yurei/bakenko-and-nekomata-yokai/> Erişim: 27.05.2024

<https://saraswink.com/artwork/2356408-1%20Remember%20You.html> Erişim: 27.05.2024

<https://sergeiisupov.com/artworks-new/humanimals-series> Erişim: 28.05.2024

<https://talkingmyths.com/shashthi-and-her-cat/>

<https://valhyr.com/blogs/learn/magical-animals-of-norse-mythology> (Erişim: 20.05.2024)

<https://valhyr.com/blogs/learn/magical-animals-of-norse-mythology>

<https://viking.style/beasts-of-legend-animals-in-norse-mythology/> (Erişim: 20.05.2024)

<https://viking.style/beasts-of-legend-animals-in-norse-mythology/>

<https://www.artupon.com/alessandro-gallo/> Erişim: 28.05.2024

<https://www.lisasmithceramics.com/statement> Erişim: 28.05.2024

<https://www.lucylacoste.com/artists/patti-warashina> Erişim: 28.05.2024

<https://sanatokur.com/portfolyo-selim-cinar/>

<https://www.veterinermalzeme.com/blog/icerik/birman-kedisi-bakimi-ve-ozellikleri>

<https://www.veterinermalzeme.com/blog/icerik/birman-kedisi-bakimi-ve-ozellikleri>
Erişim: 28.05.2024

<https://www.widewalls.ch/artists/alessandro-gallo> Erişim: 28.05.2024

<https://yaziatolyesi.com/zeynep-torun-her-kedi-baska-bir-alem-resim-ve-heykel-sergisi.html> Erişim: 28.05.2024

Kaptan Bazıyar, Cemile. (2016). Mitoloji ve ağdaş Sanat. *Sanat ve Tasarım Dergisi*. 18, s. 113-130. Erişim: 27.02.2024.
https://dergipark.org.tr/tr/pub/sanatvetasarim/issue/40193/478512#article_cite

Kara, Mehmet. (2006). Asya Toplumlarında Ortak Bir Kültür ğesi: On İki Hayvanlı Takvim. 2nd International Conference of the Asian Philosophical Association. Busan/GÜNEY KORE, *Proceedings of the Second International Conference of Asian Philosophical Association*. s. 331-341. Erişim: 20.05.2024.
https://turkoloji.cu.edu.tr/CAGDAS%20TURK%20LEHCELERI/mehmet_kara_on_iki_hayvanli_takvim.pdf

Karadeniz Yağmur, Sibel. (2018). Efsane ve Mitoloji zerine Genel Bir Değerlendirme ve Efsane Mitoloji İlişkisi. *Asia Minor Studies*. 12. s. 318-328. Erişim: 27.02.2024. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/522178>

Karakaya, Beyza. (2020). *Sultandan şeytana kedi algısındaki kültürel dönüşüm*. <https://www.gzt.com/nihayet/sultandan-seytana-kedi-algisindaki-kulturel-donusum-3516555> Erişim: 28.05.2024

Kekevi, Meltem. (2019). *Kuzey Amerika Yerlilerinin Kadim Dini İnançları*. (Yüksek Lisans Tezi). T.C. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Dinler Tarihi Bilim Dalı. Tokat

Mark, Joshua J.. (2012). Kedilerin Tarihi - Geçmişten Günümüze Kediler. (Trel İ. ev.). *Worlds History Encyclopedia*. <https://www.worldhistory.org/trans/tr/2-466/kedilerin-tarihi---gecmisten-gunumuze-kediler/#:~:text=%C3%87in%20ve%20Japonya'da%20Kediler,Shou%2C%20olduk%C3%A7a%20pop%C3%BCler%20tanr%C4%B1%C3%A7alardan%20biriydi.> Erişim: 28.05.2024

Mark, Joshua J.. (2019). Orta Çağ'da Kediler. (Akarsu, B. Çev.). *Worlds History Encyclopedia*. <https://www.worldhistory.org/trans/tr/2-1387/orta-cagda-kediler/#:~:text=Yahudilerin%20kediye%20tapt%C4%B1klar%C4%B1%2C%20yaramazl%C4%B1k%20yapmak,i%C3%A7in%20kedileri%20%C3%A7arm%C4%B1ha%20gerdiklerine%20inan%C4%B1l%C4%B1yordu>. Erişim: 28.05.2024

Montald, Ilse. (2020). Youkai Manual – Bakeneko & Nekomata. Erişim: 27.05.2024 <https://wattention.com/youkai-manual-bakeneko-nekomata/>

Narayan, R. K. (1987), *The Ramayana*. Vision Books Publisher.

Özçetin, S. Tarkan. (2007). *Ankara Kedilerinde (Felis catus angorensis) Dış Yapı, Tüy, Büyüme, Gelişme ve Üreme Özellikleri Üzerine Araştırmalar*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Özer, Rıza Tan Buğra. (2018). *Truva Efsanesindeki Mitolojik Figürlerin Seramik Hayvan Formları ile Gerçeküstü Anlatımı*. (Sanatta Yeterlik Sanat Çalışması Raporu). Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü. Seramik Anasanat Dalı. Ankara

Özkan, Ali Rafet. (2002). Din-Mitoloji İlişkisi. *Ekev Akademi Dergisi*. 11. s. 9-20
Erişim: 27.02.2024.
https://dinlertarihi.uludag.edu.tr/veritabani/Din_Tar_DinlerTarihi_view.php?editid1=3033

Pinch, Geraldine. (2019). *Mısır Mitolojisi*. (E. Duru. Çev.). İstanbul: Say Yayınları

Radecki, Katherine. (2017). The Healing Cat from Bastet to the Café, A Mythanalysis of the Cat and Ethnography of Two Montreal Cat Cafes, Université Du Québec A Montréal, Departement de Sciences Des Religions.

Reese, Stephen. (2023). Bakeneko - Japon Kedi Ruhları. Erişim: 27.05.2024 <https://pietroduarte.com/tr/bakeneko-japon-kedi-ruhlari>

Rule, Philip M.. (2019). *1800'ler İngiltere'sinde Kedi*. (U. Gülsün. Çev.). İstanbul: Flamingo Yayınları.

Sansar, Hilal. (2021). *Mitolojik Hikayelerin Resimleme ile İlişkisi: Türk Mitolojik Hikayelerinin Resimlenmesi ve Taşınabilir Ürünler Üzerine Grafik Baskı Uygulamaları*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Grafik Anasanat Dalı. Ankara.

Sayın Alsan, Şenay., Akın, Sinem. (2020). Türk Kültür ve Sanatında Geyik Sembolizmi. *Ulak Bilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 45, s. 215-226. Erişim: 20.05.2024. <https://www.ulakbilge.com/makale/pdf/1576663287.pdf>

Schimmel, A. (2020). *Şark Kedisi*. (F. Gürbüz, Gerhold Çev.). Alfa Yayınları.

Seitz, Simon. (2021). Pelusium Savaşı. *Dünya Tarihi Ansiklopedisi*. Erişim: 20.05.2024. <https://www.worldhistory.org/image/13914/the-battle-of-pelusium/>

Sky News. Erişim: 20.05.2024. <https://news.sky.com/story/dozens-of-cat-mummies-discovered-in-ancient-egyptian-tombs-11551161#>

Süle, Esen. (2020). *Paleolitik Resim Sanatının Günümüz Resim Sanatına Yansımaları*. (Yüksek Lisans Tezi). T.C. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Resim Anasanat Dalı. Tekirdağ

Şimşek, Fitnat. (2017). Paleolitik Dönemde İnsan Türleri. *Uluslararası Amisos Dergisi*. 2. s. 66-85. Erişim: 27.02.2024. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/394121>

Tanpolat, C. (2016). *Doğu ve Batı Kültürlerinde Alternatif Hayvan Mitleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul

Tekin, Oğuz. (2004). "Eskiçağdan Ortaçağa Kedi -Bir zamanlar Tanrıydılar-", *Toplumsal Tarih*, S. 123, s. 56-64.

Türk Dil Kurumu [TDK]. Mit. Güncel Türkçe Sözlüğü. Erişim: 20.05.2024. <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu [TDK]. Mitoloji. Güncel Türkçe Sözlüğü. Erişim: 20.05.2024. <https://sozluk.gov.tr/>

Umutlu, Mustafa. (2004). *Paleolitik Çağ Anlatım Yöntemlerinin İncelenerek, Seramik Sanat Objelerinde ve Yüzeylerde, Güncel Malzemelerle Yorumlandırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). T.C. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Seramik Anasanat Dalı. Adana. Werner, E. T. Chalmers. (2008). Çin Mitleri ve Efsaneleri. (Ş. Duran. Çev.). İzmir: İlyas Kitabevi.

Yalçınkaya, Prof. Dr. Işın. (2009). *Arkeoloji ve Sanat Tarihi Eski Anadolu Uygarlıkları Paleolitik Çağ Arkeoloji (Eski Taş Çağı / Yontma Taş Çağı)*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Kültür Portalı Projesi. Ankara.

Yegen, Ali Can. (2020). *Paleolitik Çağdan Bugüne: Bir Duygu İfade Aracı Olarak Mağara Resimlerinden Emoji, Animoji ve Memojiler*. (Yüksek Lisans Tezi). T.C. Çığ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Psikoloji Ana Bilim Dalı. Mersin.

Yıldızoğlu, Hacer. (2020). *Kedinin Mitolojideki Yeri ve Resim Sanatına Yansımaları*. (Yüksek Lisans Tezi). T.C. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Resim Anasanat Dalı Resim Sanat Dalı. Konya.

Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tez/Sanat Çalışması Raporu Yazım Yönergesi'ne uygun olarak hazırladığım bu Tez/Sanat Çalışması Raporunda,

- Tez/Sanat Çalışması Raporu içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu Tez/Sanat Çalışması Raporunun herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir Tez/Sanat Çalışması Raporu çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

25/06/2024

Ceyda Nur AKCAN

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu Orijinallik Raporu

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü

Tez/Sanat Çalışması Raporu Başlığı: Mitolojide Kedi Figürünün Yeri ve Özgün Seramik Formlarda Yorumu

Yukarıda başlığı verilen Tez/Sanat Çalışması Raporumun tamamı aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile Tez Danışmanım tarafından kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Raporlama Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı (%)	Gönderim Numarası
25/06/2024	77	81739	10/06/2024	%8	2408385020

Uygulanan filtreler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez/Sanat Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. (25/06/2024)

Ceyda Nur AKCAN

Öğrenci No.: N21136576
Anasanat/Anabilim Dalı: Seramik
Program (işaretleyiniz):

Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Doktora	Bütünleşik Doktora
X			

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR

(Doç. Hüseyin Özçelik)

Master's Art Work Report Originality Report

HACETTEPE UNIVERSITY
Institute of Fine Arts

Title: Interpretations Of Cat Characters In Mythologies In Ceramic

The whole thesis/art work report is checked by my supervisor, using Turnitin plagiarism detection software taking into consideration the below mentioned filtering options. According to the originality report, obtained data are as follows.

Date Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index (%)	Submission ID
25/06/2024	77	81739	10/06/2024	%8	2408385020

Filtering options applied are:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read the Hacettepe University Institute of Fine Arts Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations, I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge. I respectfully submit this for approval. (25/06/2024)

Ceyda Nur AKCAN

Student No: N21136576
Department: Ceramic Department
Program/Degree (please mark):

Master's	Proficiency in Art	PhD	Joint Phd
X			

SUPERVISOR APPROVAL

APPROVED.

(Doç. Hüseyin Özçelik)

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesi'ne verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversite'ye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikrî mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin/raporumun tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalara (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin/Sanat Çalışması Raporunun kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin/sanat çalışması raporunun tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde/sanat çalışması raporumda yer alan, telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversite'ye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*** kapsamında tezim/sanat çalışması raporum aşağıda belirtilen haricinde YÖK Ulusal Tez Merkezi/ H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü/ Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... yıl ertelenmiştir. (1)
- Enstitü/ Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. (2)
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. (3)

24/06/2024

Ceyda Nur AKCAN

*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge

- (1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmasını ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7.1. Ulusal çıkarılan veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan iş birliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

Tez Danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

